

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування
та фондового ринку

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: «*Фінансові відносини підприємства
(на матеріалах Ярмолинецького районного споживчого
товариства)*»

Виконав: студент магістратури за
спеціальністю
072 Фінанси, банківська справа
страхування

Артем ОЧКУР

(прізвище та ініціали)

Керівник: професор кафедри, д.е.н.,
професор

Віктор СИНЧАК

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та
ініціали)

Рецензент: Директор
Ярмолинецького
районного споживчого
товариства

Галина ТКАЧУК

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та
ініціали)

АНОТАЦІЯ

Очкур А.В. Фінансові відносини підприємства (на матеріалах Ярмолинецького районного споживчого товариства). Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2024. 66 с.

Кваліфікаційна робота магістра присвячена поглибленню теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо оптимізації формування фінансових відносин підприємств. З цією метою розглянуто теоретичні основи та розкрито особливості фінансових відносин на прикладі споживчого товариства.

Досліджено сутність фінансових відносин та базові елементи їх формування. Охарактеризовано основні види фінансових відносин підприємств. Систематизовано основні та додаткові принципи організації фінансових відносин.

У практичній частині роботи здійснено аналіз фінансових відносин Ярмолинецького районного споживчого товариства. Проаналізовано структуру власного капіталу, основні техніко – економічні показники, дебіторську та кредиторську заборгованість. Здійснено аналіз зобов'язань з податків та зборів. Розраховано показник рівня податкового навантаження відносно валової виручки.

Запропоновано напрями удосконалення фінансових відносин у споживчому товаристві. Розраховано потенційний обсяг грошових коштів, що надійдуть на споживче товариство після погашення дебіторської заборгованості за допомогою методу інтервального прогнозу з використанням середньо-квадратичного відхилення. Проаналізовано зарубіжний досвід фінансових

відносин підприємства. Обґрунтовано доцільність застосування зарубіжного досвіду у споживчих товариствах. Запропоновано основні напрями здійснення державної підтримки споживчих товариствах. Надано рекомендації, щодо заходів для впровадження зарубіжного досвіду у СТ.

Ключові слова: фінансові відносини, споживче товариство, фінансово – кредитна система.

ANNOTATION

Ochkur A.V. Financial relations of the enterprise (based on the materials of the Yarmolynets District Consumer Society) - Master's thesis for the degree of Master's Degree in specialty 072 - Finance, Banking, Insurance and Stock Market - Khmelnytsky University of Management and Law named after Leonid Yuzkov, Khmelnytsky, 2024. 66 p.

The master's qualification work is devoted to deepening the theoretical foundations and developing practical recommendations for optimizing the formation of financial relations of enterprises. To this end, the theoretical foundations and features of financial relations are considered on the example of a consumer society.

The essence of financial relations and basic elements of their formation are investigated, along with a characterization of the main types of financial relations within enterprises. The study systematically organizes the fundamental and additional principles of organizing financial relations.

In the practical section, an analysis of the financial relations of the Yarmolynets District Consumer Cooperative is conducted. The structure of equity capital, key techno-economic indicators, debtor and creditor indebtedness are scrutinized. Additionally, an analysis of tax and duty obligations is performed, including the calculation of the tax burden relative to gross revenue.

The thesis proposes directions for improving financial relations within the consumer cooperative. The potential amount of funds that will accrue to the consumer cooperative after settling debtor obligations is calculated using the interval forecasting method with the application of the mean square deviation. Foreign

experience in enterprise financial relations is analyzed, justifying the relevance of applying such experience to consumer cooperatives. Key directions for implementing state support for consumer cooperatives are proposed. Recommendations for implementing foreign experience in consumer cooperatives are provided.

Keywords: financial relations, consumer society, financial and credit system.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ	8
1.1. Сутність та види фінансових відносин підприємств.....	8
1.2. Принципи організації фінансових відносин	13
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВА	18
2.1. Загальна характеристика та структура фінансових відносин в споживчому товаристві	18
2.2. Оцінка фінансових відносин споживчого товариства з фінансово-кредитною системою держави.....	28
РОЗДІЛ III. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВА У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	38
3.1. Перспективи реалізації фінансових відносин у споживчому товаристві.....	38
3.2. Зарубіжний досвід фінансових відносин підприємств та обґрунтування доцільності його застосування у споживчих товариствах	47
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації потужною основою розвитку економіки країни та базою забезпечення інтересів суб'єктів господарювання постають фінансові відносини підприємства, які приймають важливу участь у розв'язанні проблем розвитку української економіки.

Фінансові відносини підприємства є ключовим аспектом його успіху та стійкості. Ця тема включає в себе управління грошовими потоками, розподіл фінансових ресурсів, аналіз прибутковості та ризиків. Розуміння цих аспектів дозволяє ефективно керувати фінансами, приймати обґрунтовані рішення та забезпечувати стабільність підприємства в довгостроковій перспективі. У глибині фінансових відносин розкривається важливість бюджетування, аналізу фінансових звітів та стратегічного планування. Ефективне управління обіговим та основним капіталом, а також оптимізація податкових стратегій, впливають на фінансовий стан підприємства. Ці аспекти не лише забезпечують фінансову стабільність, але й сприяють досягненню стратегічних цілей та конкурентних переваг.

Функціонуванню та розвитку фінансових відносин підприємств приділено достатньо уваги вітчизняними та зарубіжними дослідниками, серед них: Бражна Л. В., Буряк Л. Д., Павліковський А. М., Кремпова Н.Л., Малій О.Г., Коваленко Л. О., Л. фон Берталанфі, Блауберг І., Губін В. та інші. Зокрема теоретичній основі функціонування споживчих товариств присвячені праці: П. Анохина, В. Перхуна, В. Карцева, В. Ситника, І. Артеменка та інших.

Поряд з тим, що в даному питанні було досягнуто значних результатів, ще залишився ряд проблем, які є не вирішеними. Потрібно проводити подальші дослідження у системі удосконалення фінансових відносин в споживчих товариства у післявоєнний період в Україні.

Важливість даних питань та недостатність їх вивчення визначили вибір теми магістерської роботи, зумовили її актуальність, теоретичну та практичну

цінність.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення теоретичних основ і розвиток практичних аспектів щодо формування та удосконалення фінансових відносин підприємства.

Дослідження означеної мети передбачає вирішення науково-практичних завдань:

- визначити теоретичну сутність та види фінансових відносин підприємств;
- узагальнити основні принципи організації фінансових відносин;
- розкрити особливості формування та структуру фінансових відносин в досліджуваному споживчому товаристві;
- оцінити стан реалізації фінансових відносин споживчого товариства з фінансово-кредитною системою держави;
- розробити напрями удосконалення фінансових відносин у споживчому товаристві;
- розкрити зарубіжний досвід фінансових відносин підприємств та обґрунтувати доцільність застосування окремих його аспектів у споживчому товаристві.

Об'єктом дослідження є фінансові відносини Ярмолинецького районного споживчого товариства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні засади формування фінансових відносин підприємства.

Методи дослідження: теоретичного узагальнення та порівняння – для розкриття змісту і сутності фінансових відносин підприємства; статистичного і графічного аналізу – для вивчення, групування, порівняння та наочного відображення фінансових відносин Ярмолинецького районного споживчого товариства; системного аналізу, формалізації та економічного моделювання – для розробки основних напрямів оптимізації фінансових відносин підприємства; комплексного аналізу – для розробки рекомендацій щодо

удосконалення фінансових відносин підприємства.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фінансова звітність Ярмолинецького районного споживчого товариства, офіційні дані Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, авторський матеріал.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані при формуванні структури фінансових відносин і визначенні перспектив їх реалізації в Ярмолинецькому районному споживчому товаристві з урахуванням окремих аспектів зарубіжного досвіду.

Обсяг і структура роботи. Відповідно до мети та завдань дослідження робота складається зі вступу, 3-х розділів, 6-ти підрозділів, висновків, списку використаних джерел із 57-ти найменувань та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи 66 сторінок.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність та види фінансових відносин підприємств

Фінансові відносини є складовою частиною економічних відносин. Вони відображають взаємодію та зв'язки у грошовій формі суб'єктів економічної системи на різних рівнях. Можна виділити три категорії економічних суб'єктів, такі як держава, підприємства й підприємці, населення. Між ними розвиваються фінансові зв'язки, що визначаються як фінансово-грошові потоки. Розвиток фінансових відносин відбувався еволюційно, відповідно до змін у самій економічній системі, в інших формах економічних відносин. Як зазначає Т.В. Черничко, «сутність моделі фінансових відносин ринкового типу така: на першому етапі проводиться розподіл вартості створеного ВВП між тими, хто брав участь у його створенні; на другому етапі держава шляхом перерозподілу цих доходів забезпечує формування загального бюджетного фонду. На стадії розподілу величина доходів регулюється ринковими інструментами за відсутності (мінімального рівня) інструментів державного адміністрування. На стадії перерозподілу переважають інструменти державного регулятивного впливу. Ця модель дає змогу оцінити роль кожного рівня фінансових відносин у створенні та використанні ВВП, а також забезпечує стимулювання зростання їх економічної активності, зростання виробництва, підвищення продуктивності праці» [49, с. 345]. Тому, вважаємо за необхідне проаналізувати думки науковців відносно поняття «фінансові відносини підприємства» (табл. 1.1., додаток А).

Отже, сутність фінансових відносин підприємств полягає в тому, що вони є грошовими відносинами, які виникають між суб'єктами господарювання (юридичними та фізичними особами, які є носіями прав і обов'язків) у процесі формування, розподілу і використання фондів грошових коштів та

взаєморозрахунків. Фінансові відносини підприємств є складовою частиною фінансових відносин у цілому, які відображають рух грошових коштів у суспільстві. Вони охоплюють широкий спектр відносин, які виникають між підприємствами та іншими суб'єктами господарювання, а також між підприємствами та державою. Вважаємо за необхідне, для більш детального аналізу надати базові елементи фінансових відносин підприємства.

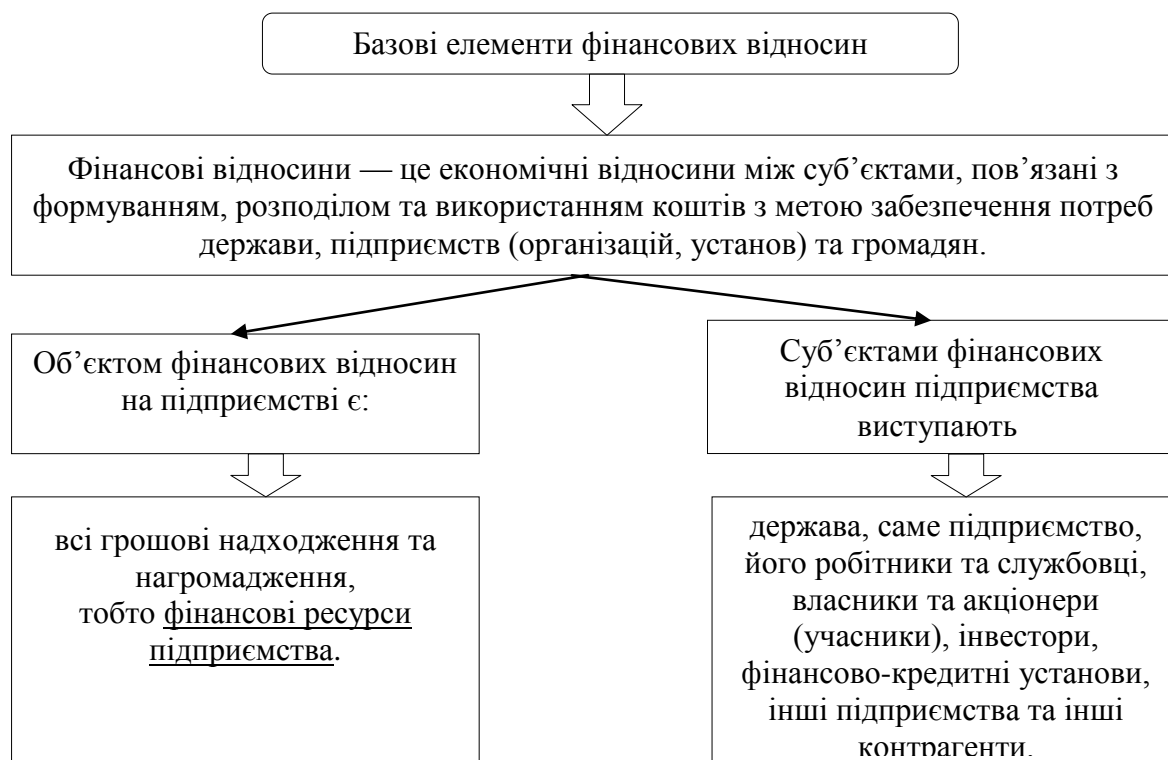

Рис. 1.1 Базові елементи фінансових відносин

Примітка. Складено автором на основі джерела [2, с. 84].

Отже, із проаналізованого рисунку 1.1, спостерігаємо, що основними складовими поняття «фінансові відносини» виступає безпосередньо саме визначення поняття, об'єкт та суб'єкт.

Фінансові відносини охоплюють систему зв'язків, що складаються між економічними суб'єктами під час розподілу вартості суспільного продукту на складові елементи, створюючи при ньому різні форми грошових доходів і накопичень.

Фінансові відносини суб'єктів господарювання здійснюються в середовищі, що характеризується системою діючих у державі правових і

економічних умов. Фінансове середовище визначає обсяги та ефективність фінансових відносин бізнес-одиниць із партнерами, зумовлює форми розрахункових операцій. У середовищі фінансових відносин функціонує фінансовий менеджмент, який, перш за все, здійснює управління грошовими потоками суб'єктів господарювання.

Матеріальним утіленням фінансових відносин на рівні господарських суб'єктів

є фінансові ресурси. Під фінансовими ресурсами слід розуміти акумульовані підприємством грошові кошти з різних джерел, які надходять у господарський обіг і призначені для покриття його потреб. До фінансових ресурсів належать усі грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується внефондовій формі.

Тому, фінансові відносини підприємств можна класифікувати за різними аспектами (табл. 1.2., додаток Б).

Варто зауважити, що всі вище зазначені види взаємодій складають комплекс фінансових відносин, які визначають фінансову стійкість та успішність підприємства.

На рисунку 1.2 зображено основні види фінансових відносин підприємства, їх взаємодію та взаємозв'язок.

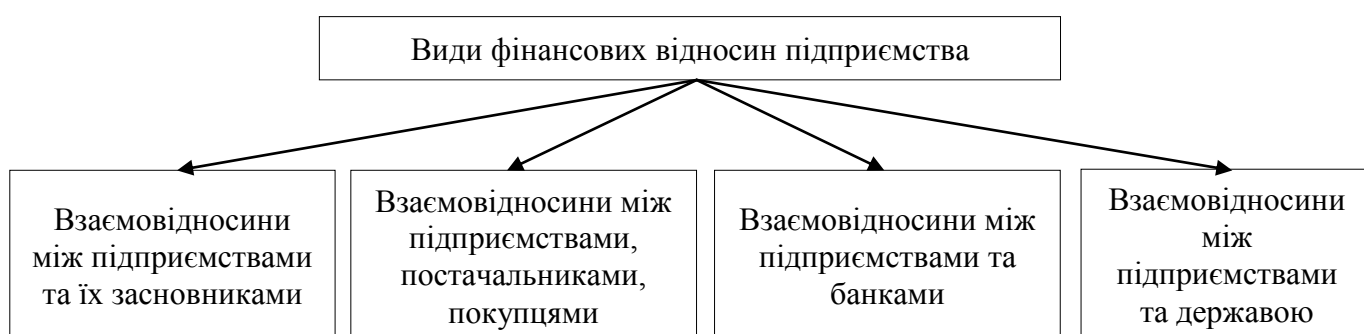

Рис. 1.2. Види фінансових відносин підприємства

Примітка: систематизовано автором на основі [32, с. 45].

Отже, проаналізувавши рисунок 1.2. можемо зробити такі висновки:

1. Взаємовідносини між підприємствами та їх засновниками (учасниками) у процесі формування статутного капіталу, розподілу прибутку та інших доходів, а також у процесі реорганізації та ліквідації підприємств. У процесі формування статутного капіталу підприємства його засновники (учасники) вносять до нього свої вклади у грошовій, матеріальній або нематеріальній формі. Вклади засновників (учасників) є основою для формування фінансових ресурсів підприємства.

Прибуток підприємства є одним із основних джерел його фінансових ресурсів. Він розподіляється між засновниками (учасниками) підприємства відповідно до їхніх внесків у статутний капітал.

У процесі реорганізації або ліквідації підприємства його засновники (учасники) отримують частку вартості майна підприємства, яка відповідає їхньому внеску у статутний капітал.

2. Взаємовідносини між підприємствами та постачальниками та покупцями у процесі купівлі-продажу товарів, робіт та послуг.

У процесі купівлі товарів, робіт або послуг підприємства сплачують постачальникам грошові кошти. Ці кошти є джерелом формування фінансових ресурсів постачальників.

У процесі продажу товарів, робіт або послуг підприємства отримують від покупців грошові кошти. Ці кошти є джерелом формування фінансових ресурсів підприємств.

3. Взаємовідносини між підприємствами та банками у процесі отримання кредитів, розміщення депозитів та інших банківських операцій. Ці відносини виникають у процесі отримання кредитів, розміщення депозитів та інших банківських операцій.

Підприємства можуть отримувати кредити від банків для забезпечення своєї фінансової діяльності. Банки стягують з підприємств проценти за користування кредитами.

Підприємства можуть розміщувати депозити в банках. Депозити є формою вкладу грошових коштів у банк. Банки виплачують підприємствам відсотки за користування депозитами.

4. Взаємовідносини між підприємствами та державою у процесі сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, а також у процесі отримання державної підтримки. Ці відносини виникають у процесі сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, а також у процесі отримання державної підтримки.

Підприємства сплачують державі податки, збори та інші обов'язкові платежі. Ці платежі є джерелом формування фінансових ресурсів держави.

Держава може надавати підприємствам фінансову підтримку у вигляді субсидій, грантів, пільг та інших форм. Ця підтримка спрямована на сприяння розвитку підприємств та підвищення їхньої конкурентоспроможності.

Тому, вважаємо, виділити деякі важливі складові, щоб підкреслити значущість фінансових відносин підприємств:

- фінансові відносини підприємств є об'єктивною необхідністю. Вони виникають незалежно від волі суб'єктів господарювання у процесі їхньої господарської діяльності;

- фінансові відносини підприємств мають двосторонній характер. Вони виникають між двома суб'єктами господарювання, які мають взаємні права та обов'язки;

- фінансові відносини підприємств мають грошовий характер. Вони об'єктивуються у формі грошових коштів та інших грошових зобов'язань.

Фінансові відносини підприємств мають важливе значення для забезпечення ефективності їхньої діяльності. Вони сприяють:

1. Ефективному використанню ресурсів підприємств. Фінансові відносини дозволяють підприємствам отримувати необхідні ресурси для своєї діяльності та ефективно їх використовувати.

2. Забезпеченню фінансової стабільності підприємств. Фінансові відносини сприяють тому, щоб підприємства мали достатні фінансові ресурси для забезпечення своєї поточної діяльності та розвитку.

3. Підвищення конкурентоспроможності підприємств. Фінансові відносини дозволяють підприємствам отримувати конкурентні переваги, що сприяє їхньому успіху на ринку.

Отже, фінансові відносини підприємств відіграють важливу роль у забезпеченні ефективної їх діяльності. Вони сприяють ефективному використанню ресурсів підприємств, забезпеченню їх фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємств, а також у розвитку економіки в цілому.

1.2. Принципи організації фінансових відносин

Принципи організації фінансових відносин - це основоположні правила, які визначають порядок формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Вони відображають економічні, соціальні та політичні умови розвитку країни та суспільства.

Основні принципи організації фінансових відносин зображено на рисунку 1.3.

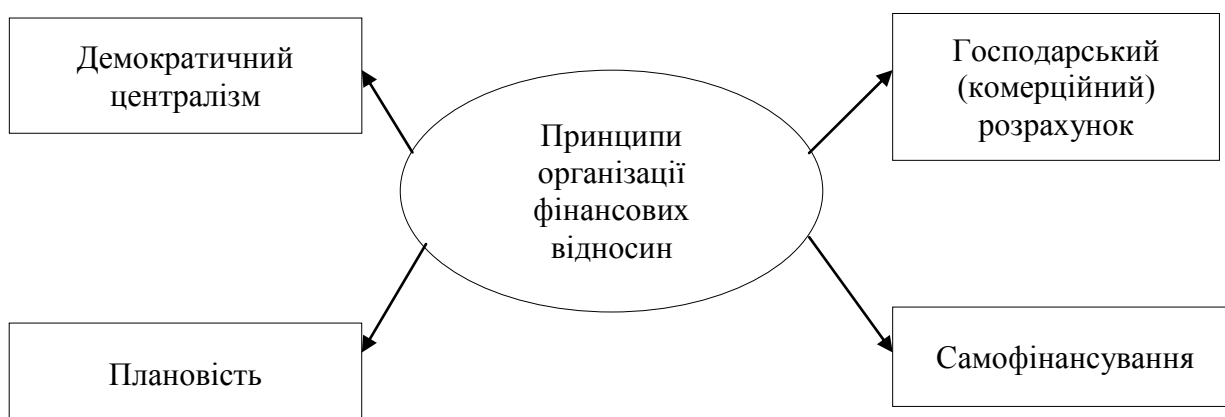

Рис.1.3 Принципи організації фінансових відносин

Примітка: систематизовано автором на основі [43, с.23].

Вважаємо, за необхідне розглянути кожен із принципів організації фінансових відносин.

1. Демократичний централізм. Цей принцип передбачає поєднання централізації та децентралізації фінансових відносин. Централізоване регулювання здійснюється державою шляхом розробки та реалізації фінансової політики, а децентралізоване - суб'єктами фінансових відносин у межах, встановлених законодавством.

Централізоване регулювання фінансових відносин забезпечує ефективне використання фінансових ресурсів на загальнодержавному рівні, а також сприяє реалізації загальнодержавних інтересів. Децентралізоване регулювання фінансових відносин дозволяє суб'єктам фінансових відносин самостійно вирішувати питання формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, що сприяє підвищенню їх ефективності[52, с. 85].

2. Плановість. Цей принцип означає, що формування, розподіл та використання фінансових ресурсів повинні здійснюватися на основі планів. Планування фінансових відносин дозволяє забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів, їх відповідність потребам економічного та соціального розвитку країни.

Планування фінансових відносин здійснюється на різних рівнях: загальнодержавному, регіональному, галузевому та суб'єктному. На загальнодержавному рівні планування фінансових відносин здійснюється шляхом розробки та реалізації фінансової політики. На регіональному та галузевому рівнях планування фінансових відносин здійснюється шляхом розробки та реалізації фінансових планів відповідних органів влади та управління. На суб'єктному рівні планування фінансових відносин здійснюється шляхом розробки та реалізації фінансових планів підприємств, організацій та установ [54, с. 128].

3. Господарський (комерційний) розрахунок. Цей принцип передбачає, що суб'єкти фінансових відносин повинні самостійно формувати свої доходи і витрати, а також відповідати за їх результати. Господарський

(комерційний) розрахунок стимулює суб'єктів фінансових відносин до підвищення ефективності своєї діяльності.

Господарський (комерційний) розрахунок здійснюється на основі таких принципів:

- самоокупності;
- самофінансування;
- саморегулювання;
- комерційного розрахунку [55, с. 97].

4. Самофінансування. Цей принцип означає, що суб'єкти фінансових відносин повинні самостійно забезпечувати свої фінансові потреби. Самофінансування сприяє розвитку фінансової самостійності суб'єктів господарювання та підвищенню їх конкурентоспроможності.

Самофінансування забезпечується шляхом:

- формування власних фінансових ресурсів;
- залучення фінансових ресурсів з інших джерел [46, с. 127].

Для більш детальнішого аналізу, вважаємо за необхідне, надати ще ряд принципів організації фінансових відносин, які на наше переконання є важливими при формуванні фінансових відносин підприємства.

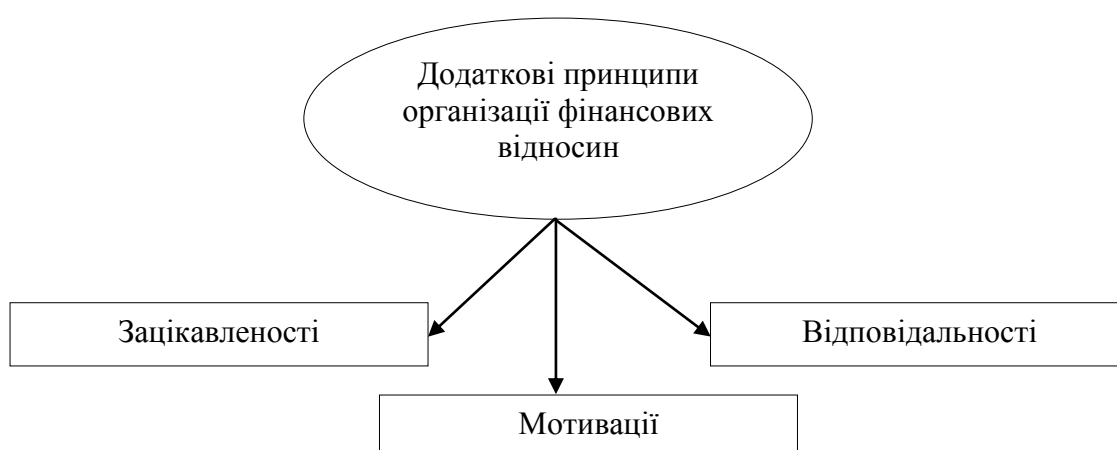

Рис. 1.4 Додаткові принципи організації фінансових відносин

Примітка: складено автором.

Розглянемо кожен із запропонованих нами принципів:

1. Принцип зацікавленості - передбачає, що суб'єкти фінансових відносин повинні мати матеріальний інтерес у результатах своєї діяльності. Зацікавленість у результатах фінансово-господарської діяльності стимулює суб'єктів фінансових відносин до підвищення ефективності своєї діяльності.

Зацікавленість у результатах фінансово-господарської діяльності забезпечується шляхом:

- матеріального заохочення працівників;
- розподілу прибутку між суб'єктами фінансових відносин.

2. Принцип відповідальності - означає, що суб'єкти фінансових відносин повинні нести відповідальність за результати своєї діяльності. Відповідальність за результати фінансово-господарської діяльності сприяє підвищенню дисципліни фінансових відносин.

Відповідальність за результати фінансово-господарської діяльності суб'єктів фінансових відносин забезпечується шляхом:

- застосування штрафних санкцій;
- ліквідації неплатоспроможних суб'єктів фінансових відносин.

3. Принцип мотивації є основоположним, який передбачає, що суб'єкти фінансових відносин повинні мати матеріальний інтерес у результатах своєї діяльності. У контексті фінансових відносин підприємства принцип мотивації означає, що працівники підприємства повинні мати матеріальний інтерес у результатах діяльності підприємства. Цей інтерес може бути забезпечений шляхом:

- заробітної плати;
- преміальних виплат;
- інших форм матеріального заохочення.

Дотримання принципів організації фінансових відносин є важливим фактором забезпечення ефективного функціонування фінансової системи країни.

Отже, сутність фінансових відносин підприємства полягає у взаємодії з різними суб'єктами для забезпечення фінансової стабільності та розвитку. Ці відносини включають обмін грошовими ресурсами, взаємодію з кредиторами, інвесторами, державою та іншими зацікавленими сторонами. Збалансоване управління всіма цими видами відносин допомагає підприємству досягати своїх стратегічних цілей та забезпечувати стійкість у фінансовому плані.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика та структура фінансових відносин в споживчому товаристві.

Споживче товариство - це добровільне об'єднання громадян або громадян та юридичних осіб для спільного ведення господарської діяльності з метою поліпшення свого економічного та соціального стану. Воно здійснює торговельну, заготівельну, виробничу та іншу діяльність, не заборонену чинним законодавством України, сприяє створенню соціально-економічної інфраструктури в зоні своєї діяльності.

Ярмолинецьке районне споживче товариство (далі- Ярмолинецьке РайСТ) - це багатогалузева система, що включає в себе оптову та роздрібну торгівлю товарами широкого вжитку, громадське харчування, інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах через власні, орендовані та пересувні магазини [36].

До мережі магазинів та закладів ресторанного господарства Ярмолинецького РайСТ входять: СТ «Жилинецьке», ПСК «ЗУСТРІЧ», ПСК «МОНАСТИРОЦЬКЕ», ПСК «ТОРГІВЕЛЬНИК», «КООПМАРКЕТ ЯРМОЛИНЦІ», універмаги, кафе та закусочні у с. Москалівка та с. Кадиївка та інші.

Більш високих показників в роботі досягає торгівельний магазин СТ «Жилинецьке». Вважаємо за доцільне проаналізувати динаміку товарообороту СТ «Жилинецьке» у порівнянні із ПСК «Зустріч» за 2018-2022 роки на рис. 2.1.

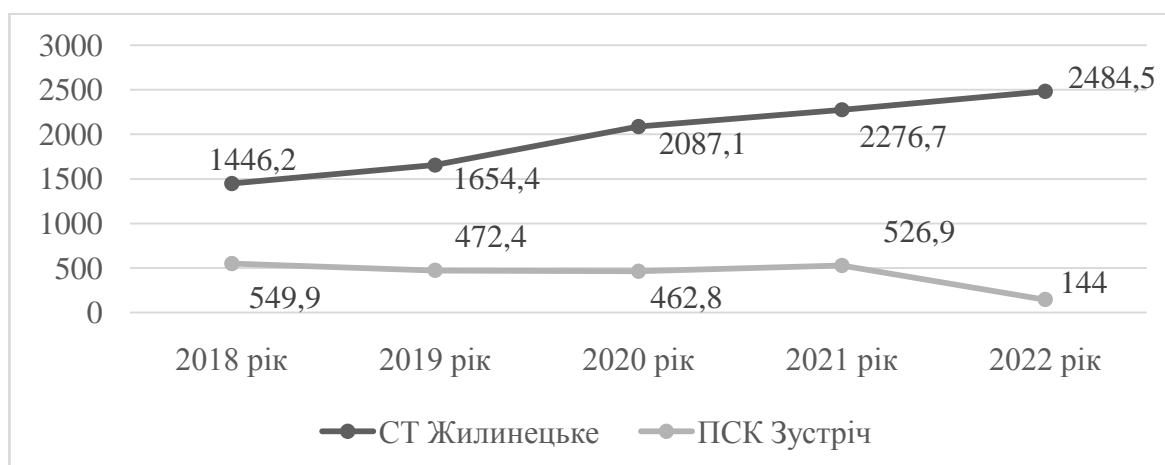

Рис. 2.1. Динаміка товарообороту СТ «Жилинецьке» та ПСК «Зустріч» за 2018-2022 роки, тис. грн.

Примітка. Розраховано автором на основі [38].

Згідно рисунку дані мережі магазинів в розпорядження яких споживчим товариством було надано під оренду приміщення торговою площею СТ «Жилинецьке» у селі Жилинці – 80 кв.м. та ПСК «Зустріч» у селі Іванківці – 16 кв.м. мають досить позитивну динаміку щодо здійснення товарообороту. Значно виокремлюється зростання товарообороту у СТ «Жилинецьке» у 2022 році порівняно із 2021 роком на 207,80 тис. грн. ПСК «Зустріч» у 2022 році зазнає спаду даного показника порівняно із попереднім роком на 382,9 тис. грн, що у відсотковому співвідношенні становить – 72,67 %.

Ярмолинецьке районне споживче товариство повинно враховувати аналіз показників доходів і як ми розглядали вище взаємодіяти із мережами магазинів як із зовнішніми джерелом фінансових відносин відповідно до їхніх потреб і можливостей, що в свою чергу спричинені також зовнішніми економічними викликами у 2022 році, що впливає на їхню платоспроможність.

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить внескам засновників у статутний (пайовий) капітал, а також емісії та реалізації акцій в акціонерних товариствах.

Для формування власного капіталу товариства можуть використовуватися будь-які майнові, корпоративні цінності, грошові кошти, проаналізуємо структуру власного капіталу Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018-2022 рік (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Структура власного капіталу Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018-2022 рр. (тис. грн.)

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+,-)			
						2019 рік /2018 року	2020 рік / 2019 року	2021 рік / 2020 року	2022 рік / 2021 року
1. Пайовий капітал	2477	2483	2514	2598	2602	6	31	84	4
2. Капітал у дооцінках	375	2257	2226	2110	2079	1882	-31	-116	-31
3. Додатковий капітал	43	100	158	242	228	57	58	84	-14
4. Нерозподілений прибуток	112	148	163	5	362	36	15	-158	357
5. Непокритий збиток	105	5	-	-	-	-100	0	0	0
Всього власного капіталу	2902	4983	5061	4955	5271	2081	78	-106	316

Примітка. Розраховано автором на основі [16,17,18,19,20].

Отже, відповідно до таблиці 2.1. структура власного капіталу Ярмолинецького районного споживчого товариства протягом 2018-2022 року зазнала таких змін: пайовий капітал у 2018 році становив 2477 тис.грн., у 2019 році збільшився до 2483 тис.грн., що на 6 тис.грн. більше від попереднього року. Позитивної зміни до збільшення пайовий капітал здобув протягом 2020-2022 року, кожного року зростаючи. Вважаємо, що позитивна динаміка спричинена збільшенням сукупності коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його фінансово - господарської діяльності. Натомість капітал у дооцінках шаленого приросту набув у 2019 році, що на 1882 тис.грн. більше за попередній рік. Та протягом 2019-2022 років мав тенденцію до зменшення з рахунок уцінки та вибуття

зазначених активів, зменшення їх корисності тощо. Протягом аналізованого періоду додатковий капітал у Ярмолинецькому районному споживчому товаристві мав зростаючу тенденцію, до прикладу у 2018 році становив 43 тис.грн., а в 2022 році 228 тис.грн, варто відмітити, що додатковий капітал складається з емісійного доходу, тобто доходу одержаного від розміщення акцій власної емісії за цінами, які перевищують номінальну вартість, до цього відносимо збільшення ціни оренду приміщень, які є основним видом діяльності товариства. Наступною складовою структури власного капіталу з огляду на табл. 2.1. є нерозподілений прибуток, відмічаємо що протягом 2018-2020 років даний показник зростає, що є позитивним явищем для товариства. Проте, у 2021 році він становить 5 тис.грн, на такі різкі зміни вплинув воєнний стан введений на території України, але у 2022 році нерозподілений прибуток набуває великих масштабів і становить 362 тис.грн., за рахунок прибутків одержаних в результаті господарсько-фінансової діяльності товариства, які зменшені на суму прибутків використаних у звітному році, включаючи нарахування податку на прибуток, варто зауважити, що 2022 рік значно збільшує суму власного капіталу товариства. Не менш важливим показником при формуванні структури власного капіталу товариства є непокритий збиток, якщо фінансові результати діяльності збиткові, то сума збитку зменшує суму власного капіталу, у нашому випадку збиток спостерігається протягом двох років, а саме у 2018 році становить 105 тис.грн., у 2019 році 5 тис.грн., зауважуємо, що підприємство змінило управлінську політику, та досягло позитивних результатів.

Протягом 2016-2018 років спостерігається збільшення непокритих збитків на 997 тис. грн, що спричинило скорочення власного капіталу. Таким чином, протягом періоду, що аналізується спостерігається неоднозначне коливання розміру майна підприємства та джерел формування основних засобів. Набуття від'ємного значення розміру власного капіталу відбулося за рахунок непокритих збитків попередніх років, а зростання розміру позикового

капіталу відбулося за рахунок зростання поточних та довгострокових зобов'язань та забезпечень.

Більш детальну інформацію про діяльність товариства отримаємо здійснивши аналіз основних техніко-економічних показників роботи за 2018 – 2022 рр. (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Основні техніко-економічні показники Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018-2022 рр. (тис. грн.)

№ з/п	Показники	2018 р.	2019р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.	
			абсолютне значення	у % до попереднього року	абсолютне значення	у % до попереднього року	абсолютне значення	у % до попереднього року	абсолютне значення	у % до попереднього року
1	2	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг	4203	4282	101,8	3604	84,1	3620	100,4	3997	110,4
2.	Середньоспиксова чисельність працівників, осіб	14	11	78,5	8	72,2	7	87,5	5	71,4
3.	Фонд оплати праці	527	564	107,1	642	113,8	786	122,4	585	74,4
4.	Середньомісячна зарплата працівників	3136	4272	136,2	6687	156,5	9357	139,9	9750	104,2
5.	Собівартість реалізованої продукції	3640	3717	102,1	3060	82,3	3048	99,6	3329	109,2
6.	Валовий прибуток	563	565	100,3	544	96,3	572	105,1	668	116,7
7.	Чистий прибуток (збиток) всього	112	148	132,1	163	110,1	5	3,06	362	7240
8.	Рентабельність (збитковість) продукції, робіт, послуг, %	13,4	13,2	98,5	15,1	114,4	15,8	104,6	16,7	105,7
9.	Середньорічна вартість основних фондів (за залишковою вартістю)	2796	3669,5	131,2	4553,5	124,1	4517,5	99,2	4460	98,7
10.	Фондовіддача, грн	1,5	1,2	80	0,8	66,6	0,8	100	0,9	112,5

Примітка. Розраховано автором на основі [16,17,18,19,20].

Із табл. 2.2 бачимо, що чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг протягом 2018-2019 року збільшувалася (4203 тис.грн. та 4282 тис.грн). У 2020 році чистий дохід зменшився та становив 3604 тис.грн,

проте, у 2021-2022 знову зріз, що спричинено підвищенням цін та підняттям рівня інфляції в Україні.

Варто відмітити, що протягом 2018-2022 року скорочувалася середньоспискова чисельність працівників, а саме: у 2018 – 14 осіб, у 2019 - 11 осіб, у 2020 - 8 осіб; у 2021 – 7 осіб, та в 2022 – 5 осіб, що спричинено виїздом закордон батьох працівників, а згодом і введенням воєнного стану в державі. Фонд плати праці у 2018-2021 році постійно збільшувався (527 тис.грн.; 564 тис.грн.; 642 тис.грн.; 786 тис.грн.), але значного зменшення зазнав у 2022 році – 585 тис.грн.

При цьому відбулося зростання середньомісячної заробітної плати з 3136 грн. до 9750 грн. (рис. 2.1). Собівартість реалізованої продукції у Ярмолинецькому районному споживчому товаристві має тенденцію до зростання у 2018-2019 році, проте як і більшість показників знизилась у 2020-2021 році та становила 3060 та 3048 тис.грн., але у 2022 році збільшилася до 3329 тис. грн. це обумовлюється зростанням ціни на товари та послуги товариства.

Отже, споживче товариство у 2018 - 2020 рр. досягло позитивних результатів діяльності, так як воно розвивається, покращує результати діяльності, і не зважаючи на подекуди негативні тенденції в цілому постійно отримує чистий прибуток. Надзвичайно критичне зменшення чистого прибутку товариство показало у 2021 році – 5 тис.грн, що на 158 тис.грн. менше від попереднього 2020 року, проте набуло швидкого збільшення у 2022 році до 362 тис.грн. що є позитивною тенденцією. Що стосується валового прибутку, то показник постійно був в позитивному стані та сягав від 563 тис.грн. у 2018 році, до 668 тис.грн. у 2022 році. Протягом аналізованого періоду рівень рентабельності підприємства постійно збільшувався, тобто, є позитивним - товариство покриває власні витрати та отримує прибуток, та становить (13,4%; 13,2%; 15,1%; 15,8%; 15,8%; 16,7%).

Відносно фондовіддачі - це найважливіший показник ефективності використання основних фондів товариства, що характеризує обсяг виробництва

(продажу) продукції на одиницю основних фондів. У 2018 році становила 1,5 грн., 2019 – 1,2 грн., зменшилася до 0,8 грн. у 2020-2021 році, проте у 2022 році – 0,9 грн.

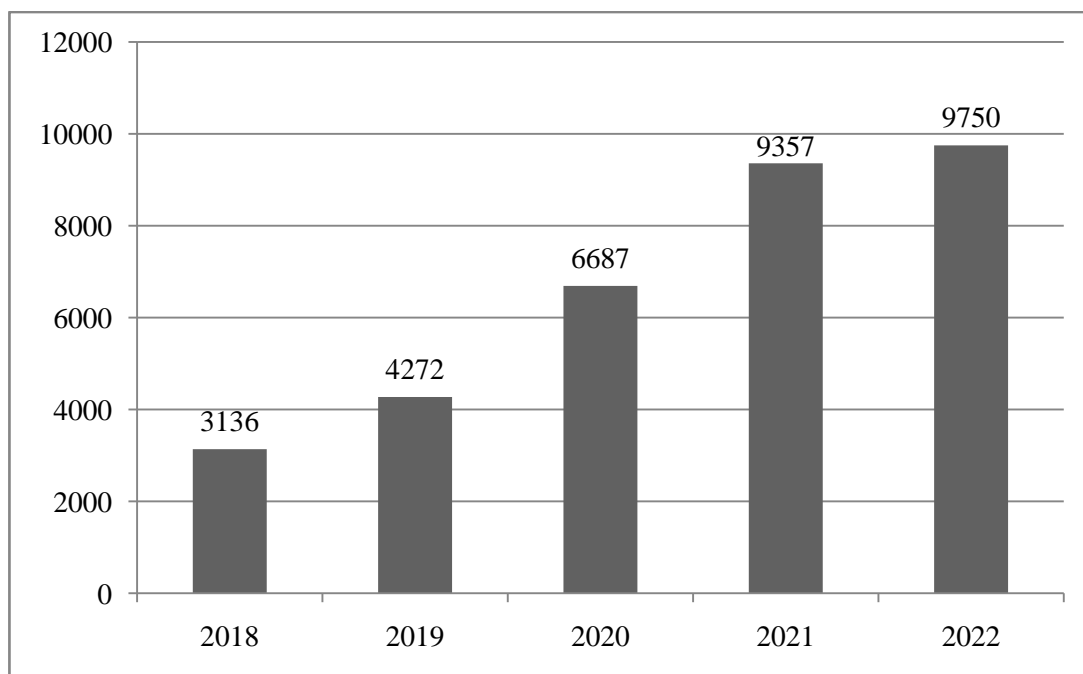

Рис. 2.2 Динаміка зміни середньомісячної заробітної плати Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018-2022 рр. (тис. грн.)

Примітка. Побудовано автором на основі [16,17,18,19,20].

Отже, з проведеного аналізу основних техніко-економічних показників ми побачили, що Ярмолинецьке районне споживче товариство, є прибутковим, та має високі показники власного розвитку. З проведеного аналізу ми можемо побачити, що 2021 рік для товариства був важким, але воно не втратило своєї позиції на ринку, і набагато кращі результати своєї діяльності показало в 2022 році.

Таблиця 2.3

Зовнішні фінансові відносини Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018-2022 рр.

Показник	2018 рік		2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %

Продовження таблиці 2.3

1. Дебіторська заборгованість за:										
1.1 продукцію, товари, роботи, послуги	27	32,9	58	51,4	72	57,1	85	59	60	50,7
1.2 з бюджетом	1	1,3	1	0,8	-	-	5	3,5	4	3,8
1.3 інша дебіторська заборгованість	54	65,8	54	47,8	54	42,9	54	37,5	54	45,5
Всього	82	100	113	100	126	100	144	100	118	100
2. Поточна кредиторська заборгованість за:										
2.1 товари, роботи та послуги	325	48,9	287	67,1	303	69,3	299	60,6	217	58,8
2.2 з бюджетом	92	13,8	70	16,2	55	12,5	88	17,8	55	14,9
2.3 зі страхування	7	1,1	1	0,2	-	-	-	-	-	-
2.4 з оплати праці	27	4,1	5	1,1	4	0,9	3	0,6	1	0,3
2.5 із одержаними авансами	12	1,8	33	7,7	41	9,4	41	8,3	27	7,3
2.6 внутрішніми розрахунками	203	30,4	33	7,7	35	7,9	63	12,7	69	18,7
Всього	666	100	428	100	438	100	494	100	369	100

Примітка. Розраховано автором на основі фінансової звітності [16,17,18,19,20].

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги займає найбільшу частку питомої ваги у сумарній сукупності зобов'язань контрагентів перед споживчим товариством. Проте, різкий спад даного показника у 2022 році

порівняно із попереднім на 25 тис. грн., вказує на позитивну динаміку з розрахунків та супроводжується збільшенням статті «гроші та їх еквіваленти» у частині оборотних актів балансу.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом є порівняно незначною та становить усього від 1% до 3 %, включає заборгованість фінансових і податкових органів, а також авансові платежі, переплату за податками і зборами, іншими платежами до бюджету та відображається в балансі із виділенням заборгованості з податку на прибуток.

У структурі позикових коштів за останні п'ять років відбулися такі зміни:

- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги поступово зменшується, що є позитивною тенденцією. У 2018 році становила 325 тис.грн., у 2022 році становила 217 тис.грн., що на 108 тис.грн є меншою. Варто зауважити, що таке зменшення відбулося саме завдяки збільшенню пайового капіталу;

- кредиторська заборгованість з бюджетом з 2018 по 2021 роки постійно зменшувалася, і становила 92 тис. грн., 70 тис. грн., 55 тис. грн., проте у 2021 році заборгованість становила 88 тис.грн., дане зростання обґрунтовано тим, що 2021 рік для товариства був не легкий, адже і в структурі капіталу спостерігалось значне скорочення, що і вплинуло на збільшення заборгованості товариства;

- кредиторська заборгованість зі страхування становить у 2018 році 7 тис.грн., у 2019 році 1 тис.грн, за наступні аналізовані роки, а саме за 2020-2022 рр. відсутня;

- кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці поступово зменшуються і у 2022 році становлять 1 тис. грн, що на 26 тис. грн. менше ніж у 2018 році;

- кредиторська заборгованість за розрахунками з одержаних авансів у 2018 році становила 12 тис.грн, проте із кожним наступним аналізованим роком зростала, і в 2021 році становила 41 тис.грн., що є негативною тенденцією.

Варто зауважити у 2022 році заборгованість із одержанням авансів зменшилась на 14 тис.грн., і становить 27 тс.грн.;

– кредиторська заборгованість із внутрішніми розрахунками у 2018 році становила 203 тис.грн., проте у 2019 році зменшилася до 33 тис.грн., і з кожним наступним аналізованим роком зростає, а саме: у 2020 році 35 тис.грн., 2021 – 63 тис.грн., у 2022 році – 69 тис.грн., що є негативним явищем для товариства.

Вважаємо, за необхідне проаналізувати наочно динаміку поточної кредиторської заборгованості Ярмолинецьким районним споживчим товариством за 2018-2022 (рис.2.3)

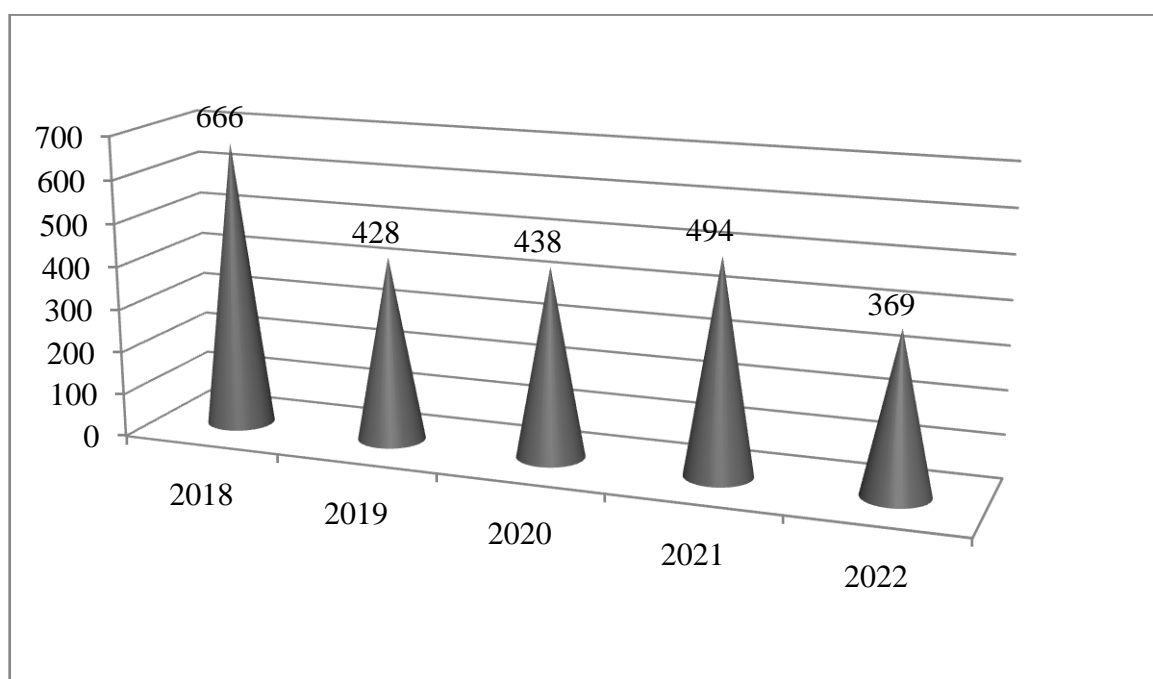

Рис.2.3 Динаміка поточної кредиторської заборгованості Ярмолинецьким районним споживчим товариством за 2018-2022

Примітка. Створено автором на основі фінансової звітності[16,17,18,19,20].

З огляду на рис. 2.3 поточна кредиторська заборгованість Ярмолинецьким районним споживчим товариством за 2018-2022 рр. зменшувалася, у 2018 році становила 666 тис.грн., у 2022 році становила 369 тис.грн., що на 297 тис.грн. менша протягом аналізованих років, що є позитивною тенденцією.

Отже, структура фінансових відносин Ярмолинецького районного споживчого товариства складається із зовнішніх та внутрішніх фінансових відносин. До зовнішніх фінансових відносин товариства можна віднести відносини, що стосуються основного виду діяльності, а саме надання в оренду приміщень під мережі магазинів та закладів ресторанного господарства. З них було проаналізовано товарооборот магазину СТ «Жилинецьке» у селі Жилинці та ПСК «Зустріч» у селі Іванківці. З даного аналізу товариству слід враховувати у зовнішніх відносинах потреби і можливості платоспроможності орендарів, різке спадання якого може бути спричинене економічними викликами у 2022 році.

Проведено аналіз власного капіталу товариства протягом 2018-2022 року, вважаємо, що позитивна динаміка спричинена збільшенням сукупності коштів фізичних і юридичних осіб, добровільно розміщених у товаристві для здійснення його фінансово - господарської діяльності. Збільшення ціни на оренду приміщень, які є основним видом діяльності товариства спричинило зростання додаткового капіталу від 43 тис.грн. у 2018 році до 228 тис.грн. у 2022 році. Загалом за рахунок непокритого збитку відбулося скорочення власного капіталу, що є досить проблемним питанням для товариства значну частину якого займають саме внески пайовиків.

Аналіз основних техніко-економічних вказує на те, що товариство покриває власні витрати та отримує прибуток, оскільки рівень рентабельності підприємства постійно збільшувався (13,4%; 13,2%; 15,1%; 15,8%; 15,8%; 16,7%).

2.2 Оцінка фінансових відносин споживчого товариства з фінансово-кредитною системою держави

Оцінка фінансових відносин із фінансово-кредитною системою держави є складним процесом, який вимагає комплексного підходу. Вона передбачає аналіз таких аспектів, як:

1. Стабільність фінансово-кредитної системи. Цей показник характеризує здатність фінансово-кредитної системи виконувати свої основні функції в умовах нестабільності економічного середовища.

2. Доступність фінансових послуг. Цей показник характеризує рівень розвитку фінансового ринку та здатність фінансових установ задовольняти потреби економічних агентів у фінансових послугах.

3. Ефективність використання фінансових ресурсів. Цей показник характеризує здатність економічних агентів отримувати максимальний прибуток або інші вигоди від використання фінансових ресурсів.

Для оцінки фінансових відносин із фінансово-кредитною системою держави використовують різні методи та інструменти. До них належать:

1. Аналіз статистичних даних. Цей метод передбачає аналіз таких показників, як обсяги кредитування, обсяги депозитів, рівень інфляції, рівень безробіття тощо.

2. Аналіз фінансової звітності. Цей метод передбачає аналіз фінансової звітності підприємств, фінансових установ та державних органів.

3. Аналіз експертних оцінок. Цей метод передбачає отримання експертних оцінок від фахівців у сфері фінансів.

Оцінка фінансових відносин із фінансово-кредитною системою держави є важливим інструментом для прийняття ефективних рішень у сфері фінансової політики. Вона дозволяє визначити сильні та слабкі сторони фінансово-кредитної системи, а також розробити заходи щодо її удосконалення.

Один з ключових аспектів фінансових відносин Ярмолинецького районного споживчого товариства з фінансово-кредитною системою держави - це оподаткування. Споживчі товариства сплачують різні податки, такі як податок на додану вартість, податок на прибуток, податок на нерухомість та інші. Ці податки регулюються державою і складають основний джерело доходів для бюджету країни.

Таблиця 2.4

Зобов'язання з податків та зборів Ярмолинецького РайСТ за період 2018-2022 рр. (тис. грн.)

Найменування зобов'язання	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення			
						2019/2018 рр.	2020 /2019 рр	2021 / 2020 рр	2022/ 2021 рр
Зобов'язання з податку на прибуток	18,00	25,00	1,00	-	-	7,00	-24	-	-
Зобов'язання з податку на додану вартість	158,00	104,00	63,00	70,00	35,00	-54	-41	7	-35
Зобов'язання з інших податків і зборів	216,00	289,00	339,00	405,00	488,00	73	50	66	83

Примітка. Розраховано автором на основі [11,12,13,14,15].

Згідно проведеного аналізу зобов'язань споживчого товариства частка платежів з розрахунку податку ПДВ з кожним роком зменшувалась в той час як категорія інших податків та зборів зростала і досягла пікового відхилення у 2022 році, що становило 83 тис. грн. порівняно із попереднім роком. Якщо проаналізувати 2022 рік порівняно із 2018 роком то частка інших податкових платежів зросла на 225,93 %, що в свою чергу вказує на збільшення податкового навантаження.

Для більш детального аналізу частки податкових зобов'язань, проаналізуємо структуру вихідних грошових потоків Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018-2022 рр. у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Вихідні грошові потоки Ярмолинецького РайСТ за період 2018-2022 рр.
(тис. грн.)

Найменування	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення (+/-)			
						2019/ 2018 рр.	2020 /2019 рр	2021 / 2020 рр	2022/ 2021 рр
1. Витрачання на оплату:									
1.1. товарів (робіт, послуг)	4034	4593	3444	3667	3880	559	-1149	223	213
1.2. праці	527	564	642	786	585	37	78	144	-201
2. Відрахування на соціальні заходи	163	170	204	235	172	7	34	31	-63
3. Зобов'язання з податків і зборів	392	418	403	475	523	26	-15	72	48
4. Інші витрачання	186	155	234	77	55	-31	79	-157	-22
Усього	7320	7919	6947	7261	7237	-	-	-	-

Примітка. Розраховано автором на основі [16,17,18,19,20].

Абсолютне відхилення згідно таблиці вказує на нерівномірне зростання податкових зобов'язань. Якщо порівнювати 2022 рік із 2018 роком цей приріст становив 131 тис. грн., проте зрозуміло, що витрати на оплату товарів (робіт, послуг) для забезпечення діяльності товариства становлять значно більшу частку і за п'ять років зросли на 154 тис. грн. Від'ємний приріст видатків на оплату праці вказує на скорочення робочих місць у товаристві. Задля більш

наглядного розбору питомої ваги висхідних грошових потоків товариства, розглянемо стовпчикову діаграму відсоткового співвідношення руху грошових коштів статті витрат, яка зображена на рисунку 2.3.

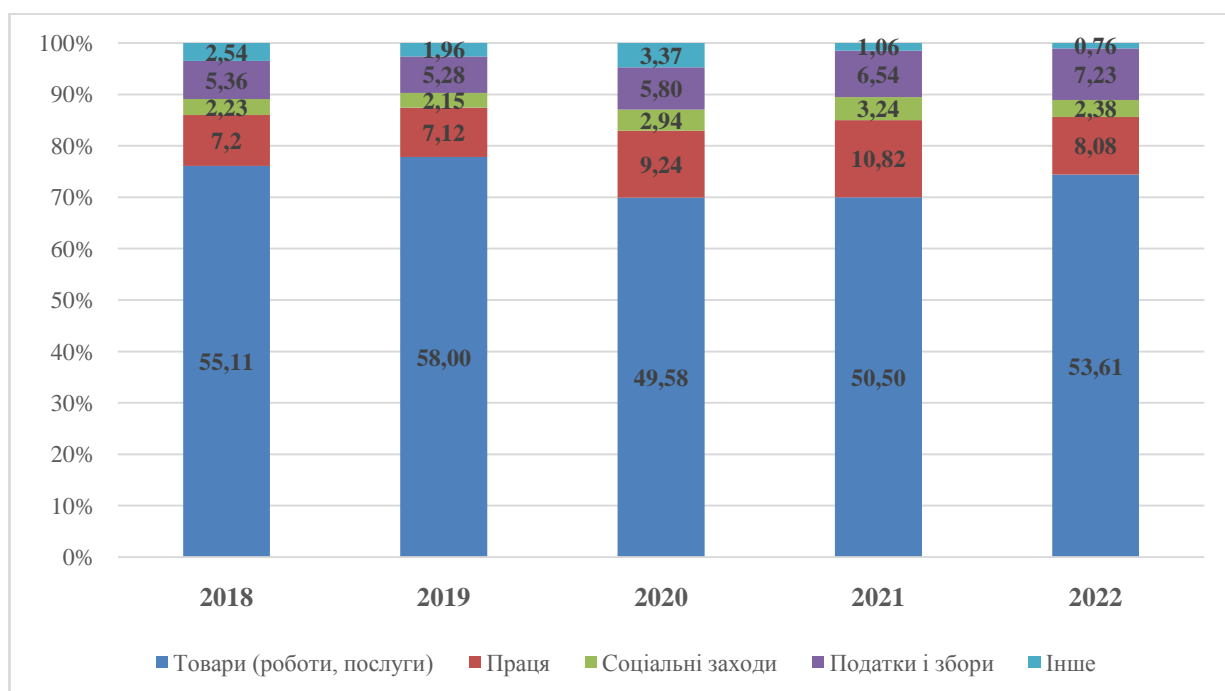

Рис. 2.3. Частка зобов'язань з податків та зборів у загальній сумі висхідних грошових потоків Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018-2022 рр., %

Примітка. Розраховано автором на основі [16,17,18,19,20].

Податкові платежі здійснені споживчим товариством у відсотковому співвідношенні висхідних грошових потоків займають 5,36 % у 2018 році, 5,28 % у 2019 році, 5,80% у 2020 році, 6,54% у 2021 році та 7,23 % у 2022 році, як бачимо спостерігається приріст податкових обов'язків перед державою. Для більш наглядного бачення частки виплат у 2022 році проаналізуємо секторну діаграму зображену на рисунку 2.4.

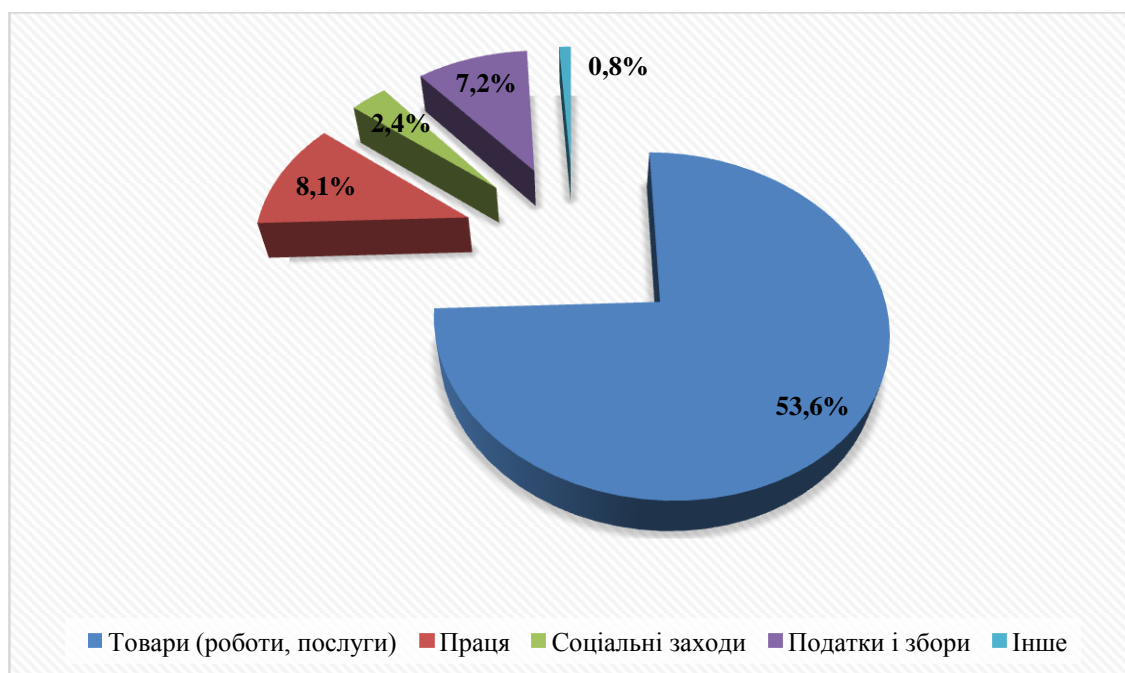

Рис. 2.4. Частка зобов'язань з податків та зборів у загальній сумі вихідних грошових потоків Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2022 рік

Примітка. Розраховано автором на основі [20].

Секторна діаграма рисунку 2.4 вказує на значний відсоток витрат товариства у споживанні товарів (робіт, послуг) – 53,6 %, витрати на оплату праці становлять – 8,1%, податкові платежі – 7,2%, найменшу частку займають соціальні заходи та інші витрати.

Збільшення податкових витрат може призвести до скорочення чистого прибутку, тому задля більш коректного аналізу впливу рівня податкового навантаження на прибуток споживчого товариства розрахуємо показник рівня податкового навантаження відносно валової виручки:

$$\text{РПН} = \text{СП (загальна сума податкових платежів)} / \text{ВВ (валова виручка від реалізації)} \quad (2.1)$$

$$\text{РПН}_{2022} = 523/3997 = 0,13$$

$$\text{РПН}_{2021} = 475/3620 = 0,13$$

$$\text{РПН}_{2020} = 403/3604 = 0,11$$

$$\text{РПН}_{2019} = 418/4282 = 0,09$$

$$\text{РНП}_{2018} = 392/4203=0,09$$

Отже, рівень податкового навантаження незважаючи на зростання частки податкових платежів перебуває в межах норми відносно чистого доходу споживчого товариства, оскільки чистий дохід зростав протягом 5 років. А також за рахунок того, що податок на прибуток та податок на додану вартість скоротився різко і того факту, що Ярмолинецьке районне споживче товариство є платником єдиного податку 3 групи по ставці 5 % з 01.04.2019 року, не дивно, що податкове навантаження спадає.

Проаналізуємо динаміку сплачених платежів до бюджету та позабюджетних фондів (рис. 2.5).

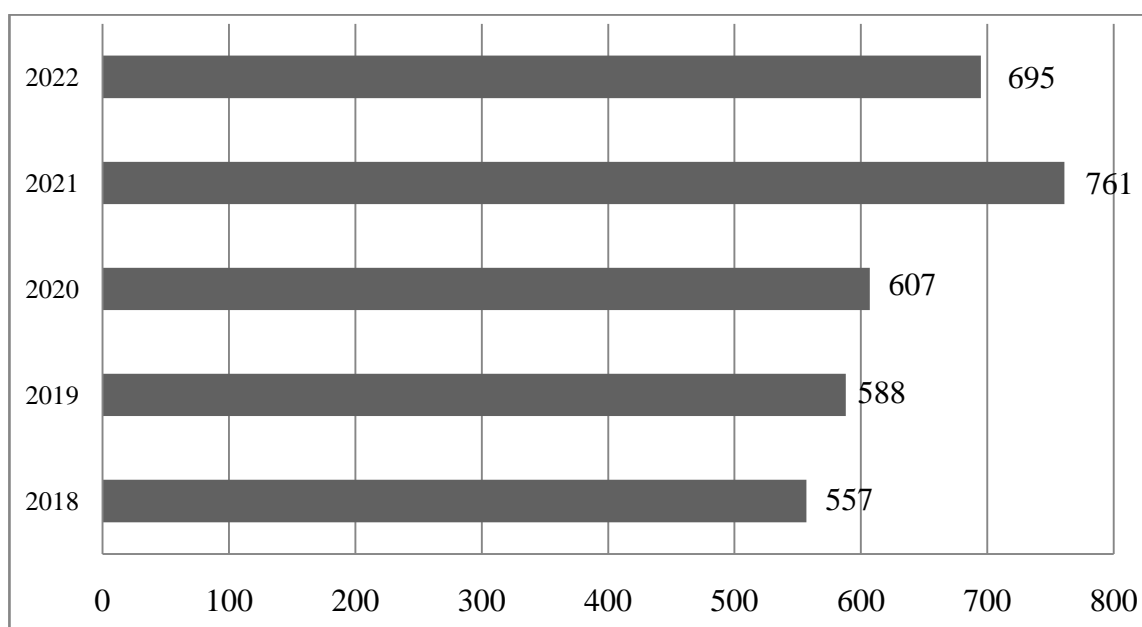

Рис.2.5. Динаміка сплачених платежів до бюджету та позабюджетних фондів Ярмолинецьким РайСТ протягом 2018-2022 рр. (тис. грн.)

Примітка. Побудовано автором на основі [16,17,18,19,20].

Згідно рисунку платежі товариства до бюджету поступово зростали протягом 2018-2021 років, проте відбувся спад у 2022 році порівняно із 2021 роком на 204 тис. грн., що не дивно враховуючи зовнішньоекономічну ситуацію країни.

Таблиця 2.6

Аналіз грошових коштів у Ярмолинецькому районному споживчому товаристві
за 2018-2022 роки, тис.грн.

Місце розташування грошей	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2019/2018		2020/2019		2021/2020		2022/2021	
						абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %	абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %	абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %	абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Готівка	4	1	2	4	7	-3	25	1	200	2	200	3	175
Поточний рахунок в банку	25	91	170	115	448	66	364	79	186,8	-55	67,6	333	389,5
Разом	29	92	172	119	455	63	317,2	80	186,9	-53	69,2	336	382,3

Примітка. Розраховано автором на основі [38,39,40,41,42].

Отже, з огляду на таблицю 2.6. кошти у формі готівки на балансі Ярмолинецького районного споживчого товариства постійно коливалися. У 2018 році становили 4 тис.грн, проте у 2019 та 2020 роках знизилась та становила 1 тис.грн та 2 тис.грн. у наступному році, що і вплинуло на загальну ліквідність грошових коштів.

Варто відмітити, що у 2022 році готівкових котів на балансі товариства зареєстровано 7 тис.грн. Відповідно відкриття поточного рахунку в банку, відмічаємо, що протягом 2018-2020 років рівець коштів на рахунку в банку постійно збільшувався (25 тис.грн.; 91 тис.грн.; 170 тис.грн.), проте у 2021 році набуло зменшення до 115 тис.грн. Варто відмітити, що істотного збільшення готівки на поточному рахунку в банку стало в 2022 році до 448 тис.грн., що є надзвичайно позитивним для товариства.

Проаналізуємо динаміку відрахувань товариством на соціальні заходи на рисунку 2.3.

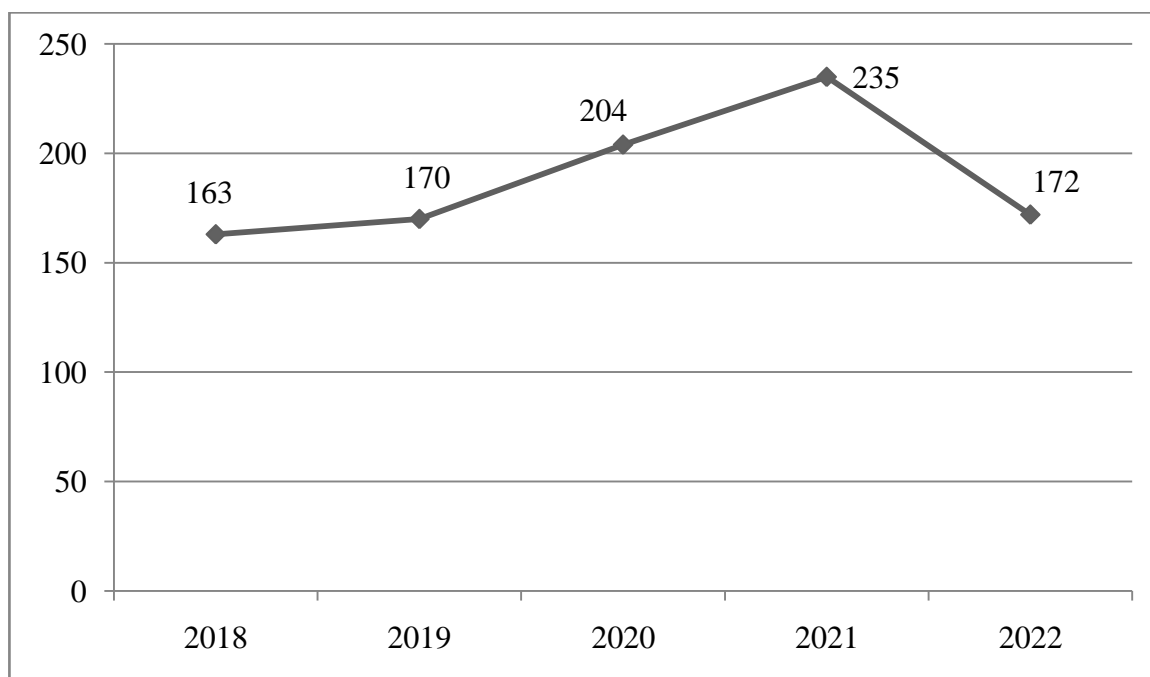

Рис. 2.6 Динаміка відрахувань на соціальні заходи

Ярмолинецького районного споживчого товариства, тис.грн.

Примітка. Побудовано автором на основі [16,17,18,19,20].

На рисунку 2.6. представлено динаміку відрахувань Ярмолинецьким районним споживчим товариством на соціальні заходи. Спостерігаємо, що протягом 2018-2021 року відрахування постійно збільшувалися (2018-163 тис.грн., 2019-170 тис.грн., 2020-204 тис.грн., 2021-235 тис.грн.). Різкого зниження у відрахуваннях спостерігаємо у 2022 році до 172 тис.грн., у зв'язку із зменшенням кількості працівників.

Отже, для того щоб забезпечити взаємовигідні відносини між споживчими товариствами та фінансово-кредитною системою держави, необхідно створити ефективну систему правил, яка б забезпечувала стабільність та прозорість у фінансовому секторі. Державні органи можуть приймати заходи для сприяння доступу товариств до кредитів, зменшення податкового тягаря та покращення умов для розвитку. Одночасно, товариства повинні відповідати законодавству та вести чесну фінансову діяльність, щоб сприяти підтримці фінансової стабільності та розвитку економіки в цілому.

Тому, для вирішення цих проблем необхідно взяти комплексу заходів, спрямованих на стабілізацію фінансового ринку, підвищення доступності фінансових послуг та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, крім того, необхідно взяти заходів щодо підвищення ефективності управління фінансами споживчого товариства, адже це дозволить забезпечити ефективне використання коштів та стимулювати розвиток реального сектору економіки.

РОЗДІЛ III. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВА У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

3.1. Перспективи реалізації фінансових відносин у споживчому товаристві

У аналітичному розділі магістерської роботи при проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності товариства ми виокремили ряд викликів, які перешкоджають розвитку фінансових відносин товариства, серед них:

- приріст дебіторської та кредиторської заборгованості товариства;
- зменшення кількості працівників у товаристві;
- відсутність впливу пайовиків на прийняття управлінських рішень товариства;
- низький стан цифровізації фінансових відносин споживчого товариства[47, с.102].

Важливим завданням споживчої кооперації є вирішення актуальної проблеми підвищення соціальної й економічної активності пайовиків, максимальне залучення їх до управління. Саме з цією метою проводяться звітно-виборні збори органів управління і кооперативного контролю із залученням максимальної кількості пайовиків, що дозволяє зробити споживчу кооперацію економічно та соціально привабливою для кожного пайовика. Нові завдання стоять по відновленню й осучасненню підрозділів, які виконують функції організації роботи щодо залучення членів споживчих товариств до управління[51, с. 95].

Таким чином, економічна участь пайовиків та економічна діяльність споживчих товариств має здійснюватися із урахуванням взаємних інтересів. Взаємовідносини, що забезпечують баланс економічних інтересів пайовиків і підприємств споживчої кооперації повинні бути урегульовані чинним законодавством, статутом кооперативної організації та рішеннями органів самоврядування.

Виходячи з цього, можна зробити висновки, що необхідність залучення працівників до управління підприємствами набула в сучасний період особливого значення. Адже участь персоналу в управлінні справами кооперативних підприємств та організацій справляє значний вплив на його трудову поведінку. При цьому персонал, як об'єкт управління отримує можливість повнішого задоволення своїх як економічних, так і нематеріальних потреб (причетності до розв'язання важливих для підприємства питань, самовираження тощо), а громадський та професійний суб'єкт управління можуть підвищити ефективність управлінських рішень і краще використати наявний трудовий потенціал[55, с. 213].

Перспективи удосконалення фінансових відносин у споживчому товаристві пов'язані з такими напрямками:

Цифровізація фінансових відносин. Діджиталізація фінансових відносин є важливим трендом, який має позитивний вплив на розвиток споживчих товариств. У найближчі роки споживчі товариства будуть продовжувати впроваджувати цифрові технології, такі як розміщення фінансової звітності товариства на власному сайті разом із перспективами залучення бізнесу до споживчої кооперації, пропонувані програми для пайових капіталовкладень. Це дозволить покращити доступність, якість та ефективність фінансових послуг для членів споживчих товариств.

— Розширення спектра фінансових послуг. Споживчі товариства повинні розширювати спектр фінансових послуг, які вони пропонують своїм членам. Це включає в себе кредитування майбутніх платежів, страхування орендованого майна від нещасних випадків, тощо. Розширення спектру фінансових послуг дозволить споживчим товариствам задовольнити зростаючі потреби своїх членів.

— Покращення якості обслуговування. Споживчі товариства повинні покращувати якість обслуговування своїх членів. Це включає в себе такі аспекти, як оперативність обслуговування, зручна система обслуговування, доступність інформації про фінансові послуги тощо. Покращення якості

обслуговування дозволить споживчим товариствам підвищити рівень довіри до себе серед своїх членів.

— Зростання рівня фінансової грамотності. Споживчі товариства повинні сприяти зростанню рівня фінансової грамотності серед своїх членів. Це дозволить членам споживчих товариств краще розуміти фінансові продукти та послуги, які вони отримують. Зростання рівня фінансової грамотності дозволить членам споживчих товариств приймати більш обґрунтовані фінансові рішення.

Реалізація цих напрямів дозволить споживчим товариствам удосконалити фінансові відносини та стати більш конкурентоспроможними на фінансовому ринку.

Вважаємо за необхідне надати кілька прикладів того, як споживчі товариства можуть удосконалити фінансові відносини:

— розробка нових фінансових продуктів і послуг, таких як кредити для малого бізнесу, страхування від нещасних випадків, пенсійні накопичення тощо, дозволить споживчим товариствам задовольнити зростаючі потреби своїх членів. Дана пропозиція в сьогоденні умовах є надзвичайно слушною, тому як в умовах децентралізації, так і в період військового стану розвиток малого та середнього бізнесу в регіоні є надзвичайно потрібним, Ярмолинецьке споживче товариство має на балансі ряд приміщень, які не використовуються, тому така пропозиція є актуальною.

— впровадження системи оцінки якості обслуговування дозволить споживчим товариствам відстежувати рівень задоволення своїх членів обслуговуванням і впроваджувати необхідні зміни для його покращення.

— проведення фінансових освітніх заходів для членів споживчих товариств дозволить їм краще розуміти фінансові продукти і послуги, які вони отримують.

Отже, на наше переконання реалізація цих заходів дозволить споживчим товариствам удосконалити фінансові відносини та стати більш

конкурентоспроможними на фінансовому ринку, і набути широкого попиту товарів та послуг серед населення.

Проаналізуємо перспективи удосконалення управління дебіторською заборгованістю споживчого товариства як важливого зовнішнього фінансового ресурсу оборотних активів. Виникнення дебіторської заборгованості обумовлене договірними відносинами, наданням послуг, товарів, у випадку Ярмолинецького РайСТ надання в довгострокову оренду, з умовою оплати у наступних періодах. Більшість товариств ставить першочерговим завданням зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості, адже накопичення подібних боргів загрожує тим, що організації доведеться втратити значний обсяг грошових коштів з обороту товариства на невизначений термін. В кінцевому підсумку це негативно відобразиться на плануванні фінансових відносин споживчого товариства.

Для управління дебіторською заборгованістю необхідно розробити заходи щодо зменшення простроченої чи сумнівної заборгованості. Для цього використовуються наступні методи:

- 1) юридичні – претензійна робота, подача позову до суду;
- 2) економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав;
- 3) фізичні – арешт майна боржника, застосований органами державної виконавчої служби[3, с. 80-83].

Важливу роль в управлінні дебіторською заборгованістю на Ярмолинецькому РайСТ відіграє планування, організація та контроль роботи з дебіторами, а саме з мережами магазинів та закладів ресторанного господарства майно яких передано в оренду. Таким чином, правильно організований облік та аналіз дебіторської заборгованості показують напрями зменшення її розміру. А також шляхами удосконалення обліку дебіторської заборгованості є:

- проведення моніторингу дебіторів товариства, оцінки їх фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу, тощо;

- використання методу надання знижок за дострокової оплати, який широко застосовується в країнах з розвинутими ринковими відносинами;
- використання методу нарахування резерву сумнівних боргів на підставі класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення (до 3,6 і 12 місяців);
- збільшення кількості потенційних учасників-орендарів споживчого товариства для зменшення масштабів ризику несплати боргів;
- удосконалити контроль стану розрахунків з дебіторами, зокрема за простроченими заборгованостями, своєчасно виявляючи такі види дебіторської заборгованості, які є недопустимими для споживчого товариства;
- контролювати співвідношення дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості;
- вести оперативний контроль за надходженням готівки;
- вести претензійну роботу співпрацюючи з юридичною службою;
- своєчасно надавати платіжні документи;
- припиняти дію договорів з покупцями, що порушують платіжну дисципліну.

Для розрахунку потенційного обсягу грошових коштів, що надійдуть на споживче товариство після погашення дебіторської заборгованості контрагентами в результаті запропонованих процедур, використаємо метод інтервального прогнозу з використанням середньо-квадратичного відхилення.

В якості вхідних даних, використаємо - обсяг дебіторської заборгованості за 2018-2022 роки (таблиця 3.1). Для визначення потенційного зниження дебіторської заборгованості в результаті запроваджених рекомендацій, розрахуємо середньоквадратичне відхилення за визначений термін і виведемо графічно очікуваний результат на рис. 3.1.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для розрахунку прогнозу дебіторської заборгованості
Ярмолинецького РайСт

ПОКАЗНИК	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
Дебіторська заборгованість, тис. грн	82	113	126	144	118

Примітка. Розраховано автором на основі [16,17,18,19,20].

$$\sigma_{2023} = \sqrt{\frac{(82-116,6)^2 + (113-116,6)^2 + (126-116,6)^2 + (144-116,6)^2 + (118-116,6)^2}{5}} =$$

20,25 тис. грн. (3.1)

$$\sigma_{2024} = \sqrt{\frac{(82-113,4)^2 + (113-113,4)^2 + (126-113,4)^2 + (144-113,4)^2 + (118-113,4)^2 + (97,5-113,4)^2}{6}} =$$

19,81 тис. грн. (3.2)

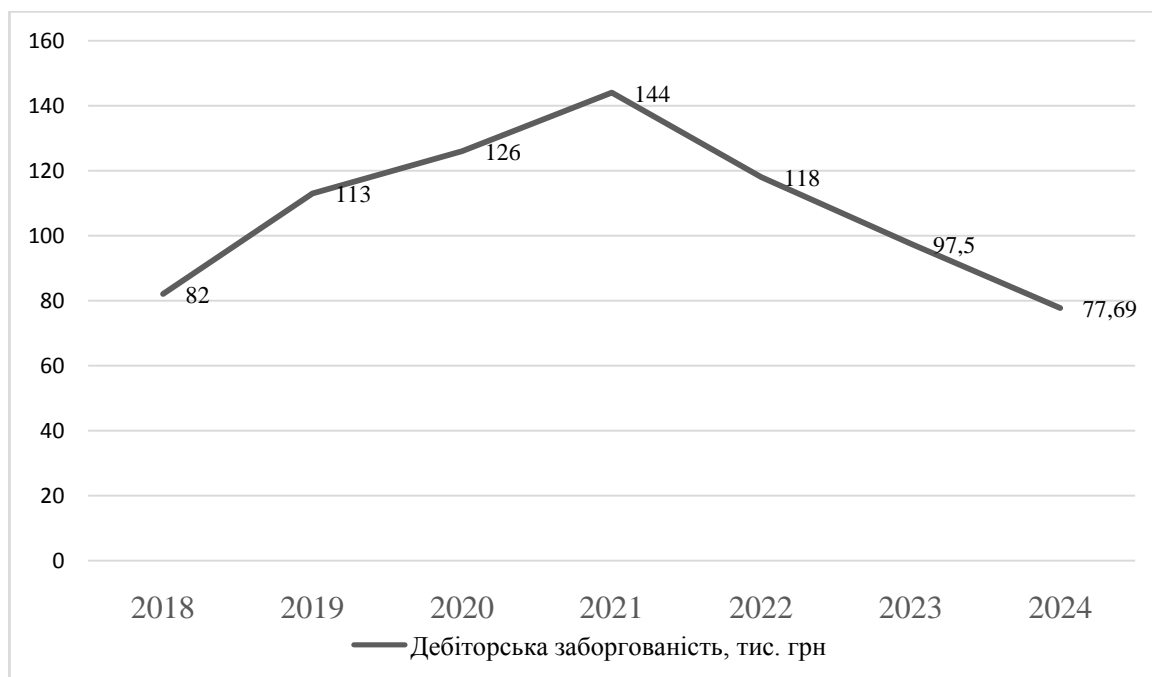

Рис. 3.1. Прогноз зменшення дебіторської заборгованості у 2023-2024 рр.
(тис. грн.)

Примітка. Розраховано автором на основі [16,17,18,19,20].

Отже, в результаті проведення вищезазначених заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості, у прогнозованому періоді 2023 року очікується повернення 20,25 тис. грн. дебіторської заборгованості, що, відповідно, призведе до скорочення дебіторської заборгованості на 17,37 %. За умови дотримання даних заходів у 2024 році прогнозовані показники становлять 77,69 тис. грн. дебіторської заборгованості, що на 19,81 тис. грн. менше порівняно з попереднім роком, а у відсотковому відношенні – на 20,32 %.

Зменшення кредиторської заборгованості для споживчого товариства є важливим завданням, оскільки це може призвести до підвищення фінансової стійкості товариства та покращення його кредитного рейтингу. Існує ряд заходів, які споживче товариство може вжити для зменшення кредиторської заборгованості.

Одним з найважливіших заходів є своєчасне погашення заборгованості. Споживче товариство повинно розробити графік погашення заборгованості та суворо дотримуватися його. Якщо товариство не може своєчасно виконати свої зобов'язання, воно може звернутися до кредитора з проханням про реструктуризацію заборгованості.

Іншим важливим заходом є уникнення надмірної заборгованості. Споживче товариство повинно ретельно планувати свої витрати та уникати надмірних закупівель. Також товариство повинно регулярно аналізувати свою кредиторську заборгованість та виявляти можливі проблеми.

Споживче товариство також може вжити заходів щодо підвищення ефективності своєї діяльності. Це може призвести до збільшення доходів товариства та зменшення потреби в кредитах.

Ось деякі конкретні заходи, які споживче товариство може вжити для зменшення кредиторської заборгованості:

1. Розробити графік погашення заборгованості та суворо дотримуватися його.

2. Звернутися до кредитора з проханням про реструктуризацію заборгованості, якщо товариство не може своєчасно виконати свої зобов'язання.
3. Ретельно планувати свої витрати та уникати надмірних закупівель.
4. Регулярно аналізувати свою кредиторську заборгованість та виявляти можливі проблеми.
5. Вжити заходів щодо підвищення ефективності своєї діяльності.

Важливо відзначити, що зменшення кредиторської заборгованості є комплексним завданням, яке вимагає від споживчого товариства чіткої стратегії та впровадження конкретних заходів.

Ось деякі додаткові поради для споживчих товариств, які прагнуть зменшити свою кредиторську заборгованість:

1. Забезпечити належний контроль над дебіторською заборгованістю за рахунок якої покривається частина кредиторських зобов'язань. Це допоможе нам уникнути надмірної заборгованості та забезпечити своєчасне погашення заборгованості.
2. Розробити ефективну систему управління грошовими потоками. Це допоможе нам забезпечити наявність достатніх коштів для погашення заборгованості.
3. Забезпечити належний облік та звітність. Це допоможе нам відстежувати свою кредиторську заборгованість та виявляти можливі проблеми.

Застосування цих порад допоможе споживчим товариствам зменшити свою кредиторську заборгованість та покращити свою фінансову стійкість.

В якості вхідних даних, використаємо - обсяг кредиторської заборгованості за 2018-2022 роки (таблиця 3.2). Для визначення потенційного зниження кредиторської заборгованості в результаті запроваджених рекомендацій, розрахуємо середньоквадратичне відхилення за визначений термін і виведемо графічно очікуваний результат на рис. 3.2.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для розрахунку прогнозу кредиторської заборгованості
Ярмолинецького РайСт

Показник	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	666	428	438	494	369

Примітка. Розраховано автором на основі [16,17,18,19,20].

$$\sigma_{2023} = \sqrt{\frac{(666-479)^2 + (428-479)^2 + (438-479)^2 + (494-479)^2 + (369-479)^2}{5}} = 101,56 \text{ тис. грн. (3.3)}$$

$$\sigma_{2024} = \sqrt{\frac{(666-443,7)^2 + (428-443,7)^2 + (438-443,7)^2 + (494-443,7)^2 + (369-443,7)^2 + (267,4-443,7)^2}{6}}$$

$$= 121,71 \text{ тис. грн. (3.4)}$$

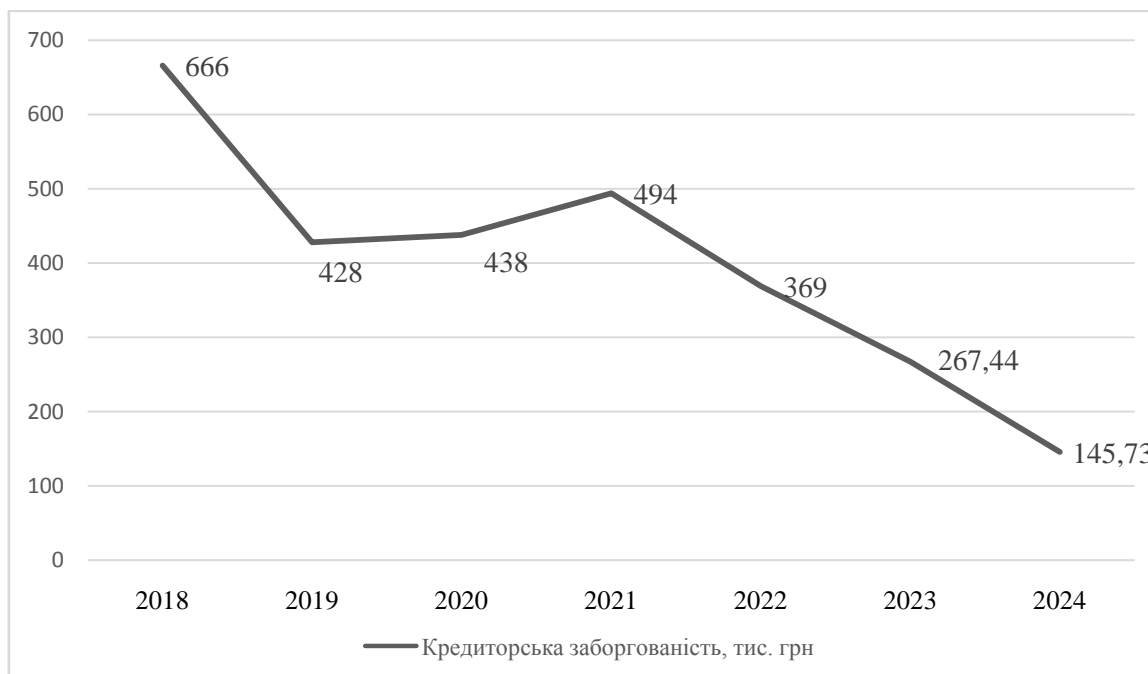

Рис. 3.2. Прогноз зменшення кредиторської заборгованості у 2023-2024рр
(тис. грн.)

Примітка. Розраховано автором на основі [16,17,18,19,20].

Отже, в результаті проведення вищезазначених заходів щодо зменшення кредиторської заборгованості, у прогнозованому періоді очікується погашення 101,56 тис. грн. кредиторської заборгованості, що, відповідно, призведе до скорочення кредиторської заборгованості на 27,52%. За умови дотримання даних заходів у 2024 році прогнозовані показники становлять 145,73 тис. грн. кредиторської заборгованості, що на 124,71 тис. грн. менше порівняно з попереднім роком, а у відсотковому відношенні – на 45,51 %.

Таким чином, згідно проведеного теоретичного аналізу та прогнозування на майбутній період втілення практично рекомендацій з удосконалення фінансових відносин у споживчому товаристві, серед яких слід виділити удосконалення участі пайовиків у прийнятті управлінських рішень споживчого товариства, контроль над дебіторською та кредиторською заборгованістю як важливим чинником фінансової стабільності зовнішніх фінансових відносин споживчої кооперації, перспективи діджиталізації, а саме запровадження власного сайту, додання нового спектру послуг, таких як страхування майна орендарів від нещасних випадків, кредити для малого бізнесу, забезпечать Ярмолинецькому РайСт приріст у майбутніх періодах діяльності.

3.2 Зарубіжний досвід фінансових відносин підприємств та обґрунтування доцільності його застосування у споживчих товариствах

Зарубіжний досвід фінансових відносин підприємств свідчить про те, що існує безліч ефективних методів і підходів до управління фінансами. Ці методи та підходи можуть бути застосовані в споживчих товариствах для покращення їх фінансового стану та підвищення ефективності діяльності.

Трансформація спілкового сектора в Україні неможливі без врахування досвіду та результатів аналізу моделей реформування спілкових товариств провідних зарубіжних країн. Інтеграційні процеси, які необхідні для України, нерозривно пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю споживчої товариства.

Світовий кооперативний простір покликаний захищати модель співпраці підприємств, а також створювати платформу для обміну та спільного розвитку й популяризувати спільну ділову модель на світовому рівні. Тому, ще у 2006 році було створено глобальну галузеву організацію Міжнародного кооперативного альянсу Споживчі кооперативи світу (CCW), яка об'єднує, представляє та відстоює інтереси 28 національних організацій споживчих кооперативів по всьому світу, які представляють 75 мільйонів індивідуальних членів, і які реєструють загальний річний оборот понад 500 мільярдів євро [34, с. 164].

Економічні системи розвинених країн світу навчилися поєднувати в собі елементи різних господарських укладів, серед яких крім приватного і державного важливе місце відводиться кооперативному укладу

Для детального аналізу зарубіжного досвіду фінансових відносин підприємств, вважаємо за необхідне проаналізувати досвід таких європейських країн як: Німеччина, Чехія, Польща, Швеція, Італія (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Досвід зарубіжних країн у формуванні фінансових відносин підприємств

Країни	Характеристика
Німеччина	Німеччина має довгу і багату історію розвитку фінансових відносин підприємств. Німецькі підприємства є одними з найефективніших у світі, і їхній успіх значною мірою обумовлений ефективним управлінням фінансами.
	Німецькі підприємства дотримуються таких основних принципів управління фінансами: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ефективне управління грошовими потоками. 2. Впровадження системи управління ризиками. 3. Розширення спектру фінансових послуг.
Чехія	Чехія має розвинену економіку з високою часткою малого і середнього бізнесу. Фінансова система Чехії є динамічною та інноваційною.
	Чеські підприємства мають такі особливості фінансових відносин: <ol style="list-style-type: none"> 1. Висока частка малого і середнього бізнесу. 2. Інтенсивна інтеграція з економікою ЄС. 3. Позитивний інвестиційний клімат.

Продовження таблиці 3.3

Польща	<p>Польські підприємства активно використовують цифрові технології для покращення ефективності управління фінансами. Вони впроваджують такі цифрові технології, як онлайн-банкінг, мобільний банкінг. Це дозволяє їм покращити доступність, якість та ефективність фінансових послуг для своїх клієнтів.</p> <p>Особливість польських підприємств у веденні фінансових відносин:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Висока частка малого і середнього бізнесу. 2. Має доступ до фінансових ресурсів з інших країн ЄС. 3. Має позитивний інвестиційний клімат, що приваблює іноземних інвесторів.
Швеція	<p>Для країни характерна динамічність і інноваційність кооперативної діяльності. Провівши структурну реорганізацію, шведські кооператори до початку 80-х років ХХ століття скоротили кількість товариств майже в 3 рази, число магазинів - у 2,7 рази, але при цьому збільшили число членів до 1,6 млн. осіб, а частку ринку - до 18%. Шведські кооператори використовували найсучасніші технології та методи ведення бізнесу: ввели систему самообслуговування та супермаркети. На сьогодні, Шведські холдингові компанії є одними з найефективніших у Європі. Особливістю шведської економіки є роль і значення кооперативного руху в країні. Шведські кооператори використовують найсучасніші технології і методи бізнесу.</p> <p>Особливість шведських підприємств у веденні фінансових відносин:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вільність членства; – демократичний характер управління, заснований на рівноправності всіх членів і принципах демократичної побудови організаційної структури кооперативів; – обов'язковість відрахувань до фондів згідно зі статутом; – відсоток нарахувань на пайовий капітал у разі розподілу прибутків має бути суворо обмежений.
Італія	<p>Активізаційні процеси розвитку споживчої кооперації припадає на середину 80-х рр., в той час як кооперативного руху в інших європейських країнах мав тенденцію до спаду. Причиною цьому стала незначна участь кооперативів в економіці країни післявоєнного періоду, а також релігійною і політичною роздробленістю кооперативного руху. Парадоксально, але повільний розвиток кооперативного руху в Італії в післявоєнний період позитивно вплинув на подальшу кооперативну діяльність країни. Країна є прикладом того як зв'язки з коопераціями інших країн дозволили врахувати їх досвід і уникнути помилок. Сьогодні в Італії кооперативний сектор займає вагомий нішу в економіці, оскільки близько половини супермаркетів належать кооперації.</p>
	<p>Особливість італійських підприємств у веденні фінансових відносин:</p> <ul style="list-style-type: none"> – обмежений розмір сукупного паю; – розмір мінімального статутного фонду не фіксується (принцип відкритих дверей); – одна людина – один голос незалежно від розміру паю; – регульований соціальний склад кооперативу; – наявність податкових пільг: відсутність подвійного оподаткування; протягом перших 10 років кооперативи звільняються від податку – на корпорації, в подальшому діє пільгове оподаткування; передбачений мінімальний дохід пайовика, який не обкладається податком.

Примітка: систематизовано автором на основі [56,57].

Отже, проаналізувавши досвід провідних країн Європи, щодо формування фінансових відносин підприємств, можемо виділити такі спільні риси:

1. Розвиток будь – якої країни залежить від активного розквіту на її малого та середнього бізнесу. Варто зауважити, що в цих країнах існують спеціальні програми для підтримки малого і середнього бізнесу, які надають їм доступ до фінансових ресурсів на вигідних умовах. Цей досвід може бути застосований в Україні для розвитку фінансової підтримки малого і середнього бізнесу.

2. Всі проаналізовані країни є членами ЄС, адже саме за рахунок цього, існують зручні механізми для інтеграції фінансової системи з фінансовою системою ЄС. Цей досвід може бути застосований в Україні для покращення доступу українських підприємств до фінансових ресурсів з інших країн ЄС.

3. Кожна із проаналізованих країн має привабливий інвестиційний клімат, що приваблює іноземних інвесторів. Це сприяє розвитку економіки та збільшенню фінансових можливостей для підприємств.

Одним із важливих напрямів зарубіжного досвіду фінансових відносин підприємств є орієнтація на ефективне управління грошовими потоками. Споживчі товариства, які використовують цей підхід, фокусуються на оптимізації надходжень та витрат грошових коштів. Це дозволяє їм підвищити рівень ліквідності та платоспроможності, а також зменшити ризик фінансових труднощів.

Іншим важливим напрямом зарубіжного досвіду фінансових відносин підприємств є впровадження системи управління ризиками. Споживчі товариства, які використовують цей підхід, розробляють і впроваджують систему заходів для виявлення та управління ризиками, пов'язаними з їх діяльністю. Це дозволяє їм зменшити негативний вплив ризиків на фінансовий стан товариства.

Також зарубіжний досвід свідчить про важливість розширення спектру фінансових послуг, які пропонують підприємства. Споживчі товариства, які пропонують широкий спектр фінансових послуг, можуть задовольнити зростаючі потреби своїх членів. Це дозволяє їм підвищити рівень задоволеності клієнтів і збільшити обсяги продажів.

Таким чином, розвиток споживчої кооперації в ринковій економіці в умовах глобалізації не можливий без використання світового досвіду розвинених країн. Враховуючи вищезазначене, основними напрямками розвитку споживчих товариств в Україні можуть бути (табл. 3.4)

Таблиця 3.4

Основні напрями здійснення державної підтримки споживчих товариств

№ з/п	Форма державної підтримки	Заходи зі здійснення державної підтримки	Очікувані результати
1.	Фінансово-економічна підтримка	Спрощення системи оподаткування	Можливість відшкодування ПДВ за рахунок співпраці з військовими частинами та продаж їм товарів/послуг юридичними особами, які перебувають в кооперації споживчої спілки. Як результат повернення 20% з реалізації кожної одиниці проведеної операції.
		Субсидювання, та надання дотації для товарів і послуг національного значення	Субсидія, що надається для сприяння адаптації (включаючи удосконалення та (або) розгортання) наявного обладнання, до 20 % витрат на модернізацію.
		Створення програми для фінансування споживчих кооперативів банками за доступними відсотковими ставками	Пільгові умови – плата за користування кредитними ресурсами, не більше 6 % річних, а термін надання позики – 10-15 років.
2.	Організаційно-правова підтримка	Налагодження міжнародних відносин в сфері розвитку споживчої кооперації	Створення кращих передумов для тісної міжнародної співпраці кооперативних організацій та підприємств, не відмовляючись при цьому від випробуваних кооперативних принципів самостійності і особистої

			відповідальності.
--	--	--	-------------------

Продовження таблиці 3.4

		Перегляд й оновлення правової бази	Удосконалення ЗУ «Про споживчу кооперацію», виокремлення споживчого товариства як пільгового утворення для розвитку територіальної громади.
		Стимулювання розвитку інновацій	Гранти на розвиток районної громади за рахунок розвитку споживчої спілки в нових напрямках та розширення сфери її діяльності.
3.	Соціальні аспекти державної підтримки	Стимулювання трудової зайнятості	Доплата працівникам за виконання понаднормово робочих годин, понаднормової роботи чи сумісництво посад.
		Налагодження кадрової політики	Оформлення програм кадрового розвитку споживчого товариства, підготовка спеціалістів з розвитку регіону в межах кооперації та відсоткове зростання заробітної залежно від владу у ВВП регіону.
		Створення системи мотивації працівників та популяризація переваг споживчої кооперації	Переведення робочих місць на рівних посадових окладах у ранги залежно від вкладу працівника у діяльність споживчої спілки, оплата відносно рангу працівника.

Примітка: складено автором на основі [50, с. 263].

Держана підтримка процесу реформування системи фінансового забезпечення розвитку споживчої кооперації України, особливо в період фінансово-економічної нестабільності повинно ґрунтуватися на чітко визначеній стратегії розвитку. Але, рівень державної підтримки споживчої кооперації з метою фінансування є недостатнім в сучасних умовах. Тому рішення про впровадження та використання фінансової підтримки з боку держави повинно має прийматися лише на підставі проведеного ґрунтовного дослідження конкурентної пропозиції суб'єктів господарювання на окремих сегментах ринку з використанням інструментів стратегічного управління.

Вважаємо за необхідне надати рекомендації, щодо застосування зарубіжного досвіду фінансових відносин підприємств, які можна імплементувати у споживчих товариствах України:

1. Впровадження системи управління грошовими потоками дозволить споживчим товариствам:

- оптимізувати надходження та витрати грошових коштів;
- підвищити рівень ліквідності та платоспроможності;
- зменшити ризик фінансових труднощів.

2. Впровадження системи управління ризиками дозволить споживчим товариствам:

- виявляти та управляти ризиками, пов'язаними з їх діяльністю;
- зменшити негативний вплив ризиків на фінансовий стан товариства.

3. Розширення спектру фінансових послуг дозволить споживчим товариствам:

- задовольнити зростаючі потреби своїх членів;
- підвищити рівень задоволеності клієнтів;
- збільшити обсяги продажів.

Проте, не менш важливим є те, що споживчим товариствам України необхідно впроваджувати зарубіжний досвід фінансових відносин підприємств з урахуванням таких факторів:

Для впровадження зарубіжного досвіду фінансових відносин підприємств у споживчих товариствах України необхідно здійснити ряд заходів, які представлені на рисунку 3.3.

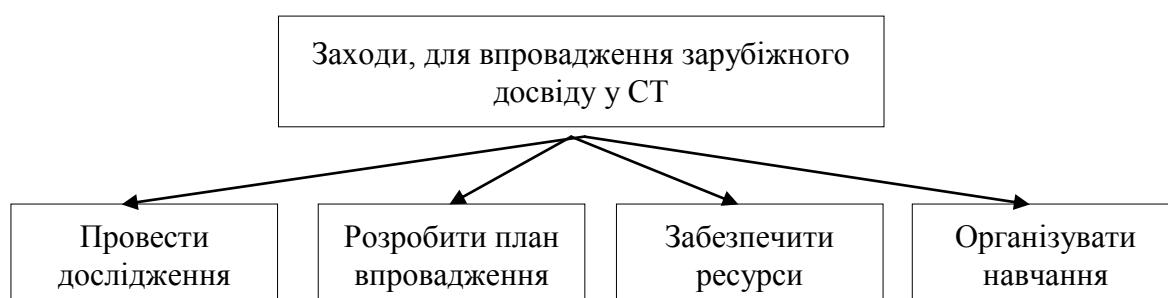

Рис. 3.3. Заходи, для впровадження зарубіжного досвіду у СТ

Примітка: розроблено автором.

Отже, варто звернути увагу на кожен із запропонованих заходів:

1. Провести дослідження. Для того, щоб впровадити зарубіжний досвід, необхідно провести дослідження, які б дозволили визначити, які методи і підходи до управління фінансами є найбільш ефективними для споживчих товариств України.

2. Розробити план впровадження. На основі результатів дослідження необхідно розробити план впровадження зарубіжного досвіду. План повинен містити конкретні цілі, завдання та заходи, які необхідно здійснити для впровадження зарубіжного досвіду. На жаль, у споживчих спілках відсутнє планування, тому на наше переконання однією із найважливіших завдань, які стоять перед спілками є ефективне планування. Тому споживчим товариства, які є та які розвиваються в Україні, варто налагодити систему планування, адже досягнення ефективного успіху можливо лише через ефективне планування.

3. Забезпечити ресурси. Для впровадження зарубіжного досвіду необхідно забезпечити необхідні ресурси, такі як фінансові, кадрові, інформаційні тощо.

4. Організувати навчання. Для того, щоб успішно впровадити зарубіжний досвід, необхідно провести навчання працівників споживчих товариств. Навчання повинно дозволити працівникам зрозуміти необхідні зміни та навчитися їх впроваджувати.

Впровадження зарубіжного досвіду фінансових відносин підприємств у споживчих товариствах України є складним завданням, яке потребує часу та зусиль. Однак, це завдання є необхідним для того, щоб споживчі товариства України стали більш конкурентоспроможними на ринку та могли забезпечити стабільний розвиток.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі проведено теоретичне узагальнення інформації про фінансові відносини підприємства на матеріалах Ярмолинецького районного споживчого товариства. За результатами ми можемо зробити такі висновки:

1. Проаналізовано сутність та основні види фінансових відносин підприємства. Визначено, що фінансові відносини є складовою частиною економічних відносин, і вони відображають взаємодію та зв'язки у грошовій формі суб'єктів економічної системи на різних рівнях. Встановлено, що фінансові відносини — це економічні відносини між суб'єктами, пов'язані з формуванням, розподілом та використанням коштів з метою забезпечення потреб держави, підприємств (організацій, установ) та громадян. Об'єктом фінансових відносин є всі грошові надходження та нагромадження, тобто фінансові ресурси підприємства, суб'єктом - держава, саме підприємство, його робітники та службовці, власники та акціонери (учасники), інвестори, фінансово-кредитні установи, інші підприємства та інші контрагенти.

2. Згруповано основні принципи фінансових відносин підприємства під якими розуміють основоположні правила, які визначають порядок формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Вони відображають економічні, соціальні та політичні умови розвитку країни та суспільства. До основних принципів організації фінансових відносин підприємства відносять: принцип демократичного централізму- передбачає поєднання централізації та

децентралізації фінансових відносин; принцип плановості - формування, розподіл та використання фінансових ресурсів повинні здійснюватися на основі планів; принцип господарського (комерційного) розрахунку - суб'єкти фінансових відносин повинні самостійно формувати свої доходи і витрати, а також відповідати за їх результати; принцип самофінансування - суб'єкти фінансових відносин повинні самостійно забезпечувати свої фінансові потреби. А також додаткові принципи: зацікавленості, відповідальності та мотивації.

3. Охарактеризовано структуру фінансових відносин у Ярмолинецькому районному споживчому товаристві. Визначено, що споживче товариство - це добровільне об'єднання громадян або громадян та юридичних осіб для спільного ведення господарської діяльності з метою поліпшення свого економічного та соціального стану.

Ярмолинецьке районне споживче товариство - це багатогалузева система, що включає в себе оптову та роздрібну торгівлю товарами широкого вжитку, громадське харчування, інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах через власні, орендовані та пересувні магазини. Проаналізовано динаміку товарообороту СТ «Жилинецьке» та ПСК «Зустріч» за 2018-2022 роки; структуру власного капіталу де Ярмолинецьке районне споживче товариство протягом 2018-2022 року зазнало таких змін: пайовий капітал у 2018 році становив 2477 тис.грн., у 2019 році збільшився до 2483 тис.грн., що на 6 тис.грн. більше від попереднього року. Позитивної зміни до збільшення пайовий капітал здобув протягом 2020-2022 року, кожного року зростаючи. Проаналізовано основні техніко-економічні показники товариства, який вказує на те, що товариство покриває власні витрати та отримує прибуток, оскільки рівень рентабельності підприємства постійно збільшувався (13,4%; 13,2%; 15,1%; 15,8%; 15,8%; 16,7%).

4. Проведено оцінку фінансових відносин Ярмолинецького районного споживчого товариства із фінансово-кредитною системою держави.

Зазначаємо, що для проведення ефективної оцінки фінансових відносин, необхідно провести аналіз таких аспектів:

— стабільність фінансово-кредитної системи. Цей показник характеризує здатність фінансово-кредитної системи виконувати свої основні функції в умовах нестабільності економічного середовища.

— доступність фінансових послуг. Цей показник характеризує рівень розвитку фінансового ринку та здатність фінансових установ задовольняти потреби економічних агентів у фінансових послугах.

— ефективність використання фінансових ресурсів. Цей показник характеризує здатність економічних агентів отримувати максимальний прибуток або інші вигоди від використання фінансових ресурсів.

Проведено аналіз зобов'язань споживчого товариства, частку платежів з розрахунку податку ПДВ з кожним роком зменшувалась в той час як категорія інших податків та зборів зростала і досягла пікового відхилення у 2022 році, що становило 83 тис. грн. порівняно із попереднім роком. Якщо проаналізувати 2022 рік порівняно із 2018 роком то частка інших податкових платежів зросла на 225,93 %, що в свою чергу вказує на збільшення податкового навантаження. Розраховано показник рівня податкового навантаження відносно валової виручки та проаналізовано динаміку сплачених платежів до бюджету та позабюджетних фондів.

Визначили, для того щоб забезпечити взаємовигідні відносини між споживчими товариствами та фінансово-кредитною системою держави, необхідно створити ефективну систему правил, яка б забезпечувала стабільність та прозорість у фінансовому секторі. Державні органи можуть приймати заходи для сприяння доступу товариств до кредитів, зменшення податкового тягаря та покращення умов для розвитку. Одночасно, товариства повинні відповідати законодавству та вести чесну фінансову діяльність, щоб сприяти підтримці фінансової стабільності та розвитку економіки в цілому.

5. Встановили, що важливим завданням споживчої кооперації є вирішення актуальної проблеми підвищення соціальної й економічної

активності пайовиків, максимальне залучення їх до управління. Саме з цією метою проводяться звітно-виборні збори органів управління і кооперативного контролю із залученням максимальної кількості пайовиків, що дозволяє зробити споживче товариство економічно та соціально привабливою для кожного пайовика.

Перспективи удосконалення фінансових відносин у споживчому товаристві пов'язані з такими напрямками:

- цифровізація фінансових відносин;
- розширення спектра фінансових послуг;
- покращення якості обслуговування;
- зростання рівня фінансової грамотності.

Отже, на наше переконання реалізація цих заходів дозволить споживчим товариствам удосконалити фінансові відносини та стати більш конкурентоспроможними на фінансовому ринку, і набути широкого попиту товарів та послуг серед населення.

Зазначено, перспективи удосконалення управління дебіторською заборгованістю споживчого товариства як важливого зовнішнього фінансового ресурсу оборотних активів, варто зауважити, що для розрахунку потенційного обсягу грошових коштів, що надійдуть на споживче товариство після погашення дебіторської заборгованості контрагентами в результаті запропонованих процедур, використаємо метод інтервального прогнозу з використанням середньо-квадратичного відхилення за допомогою якого зроблено прогноз на 2023-2024 рр.

6. Проаналізовано зарубіжний досвід фінансових відносин підприємств таких європейських країн як: Німеччина, Чехія, Польща, Швеція, Італія. Та виділили такі спільні риси: розвиток будь – якої країни залежить від активного розквіту малого та середнього бізнесу. Всі проаналізовані країни є членами ЄС, адже саме за рахунок цього, існують зручні механізми для інтеграції фінансової системи з фінансовою системою ЄС. Цей досвід може бути застосований в Україні для покращення доступу українських підприємств до фінансових

ресурсів з інших країн ЄС. Варто зауважити, що кожна із проаналізованих країн має привабливий інвестиційний клімат, що приваблює іноземних інвесторів. Це сприяє розвитку економіки та збільшенню фінансових можливостей для підприємств.

Для впровадження зарубіжного досвіду фінансових відносин підприємств у споживчих товариствах України необхідно здійснити ряд заходів, серед них:

1. Провести дослідження. Для того, щоб впровадити зарубіжний досвід, необхідно провести дослідження, які б дозволили визначити, які методи і підходи до управління фінансами є найбільш ефективними для споживчих товариств України.

2. Розробити план впровадження. На основі результатів дослідження необхідно розробити план впровадження зарубіжного досвіду. План повинен містити конкретні цілі, завдання та заходи, які необхідно здійснити для впровадження зарубіжного досвіду.

3. Забезпечити ресурси. Для впровадження зарубіжного досвіду необхідно забезпечити необхідні ресурси, такі як фінансові, кадрові, інформаційні тощо.

4. Організувати навчання. Для того, щоб успішно впровадити зарубіжний досвід, необхідно провести навчання працівників споживчих товариств.

Отже, впровадження зарубіжного досвіду фінансових відносин підприємств у споживчих товариствах України є складним завданням, яке потребує часу та зусиль. Однак, це завдання є необхідним для того, щоб споживчі товариства України стали більш конкурентоспроможними на ринку та могли забезпечити стабільний розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрущенко В. Л. Податкова система: навчальний посібник. Київ. ЦУЛ, 2016. 416 с.
2. Бондаренко О.С. Розвиток фінансової науки у напрямі управління фінансовими потоками підприємств. Економіка та держава. 2015. № 5. С. 62–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_5_15.
3. Бражна Л. В. Аналіз розвитку та фінансового стану підприємств у воєнний період. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 2. С. 79-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2023_2_14
4. Буряк Л. Д., Павліковський А. М., Кремпова Н. Л. Управління фінансами суб'єктів малого підприємства: монографія. Київ. Видавництво КНЕУ. 2013. 335 с
5. Грідчина М. В., Захожай В. Б. Фінанси (теоретичні основи): підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ МАУП, 2004. 312 с. URL: <https://fingal.com.ua/content/view/1116/54/1/0/>
6. Звіт про власний капітал Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018 р. 2 с.
7. Звіт про власний капітал Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2019 р. 2 с.
8. Звіт про власний капітал Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2020 р. 2 с.

9. Звіт про власний капітал Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2021 р. 2 с.

10. Звіт про власний капітал Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2022 р. 2 с.

11. Звіт про рух грошових коштів Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018 р. 2 с.

12. Звіт про рух грошових коштів Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2019 р. 2 с.

13. Звіт про рух грошових коштів Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2020 р. 2 с.

14. Звіт про рух грошових коштів Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2021 р. 2 с.

15. Звіт про рух грошових коштів Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2022 р. 2 с.

16. Звіт про фінансовий стан Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018 р. 2 с.

17. Звіт про фінансовий стан Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2019 р. 2 с.

18. Звіт про фінансовий стан Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2020 р. 2 с.

19. Звіт про фінансовий стан Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2021 р. 2 с.

20. Звіт про фінансовий стан Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2022 р. 2 с.

21. Звіт про фінансові результати та платежі до бюджету і позабюджетних фондів Ярмолинецьким районним споживчим товариством за 2018 р. 2 с.

22. Звіт про фінансові результати та платежі до бюджету і позабюджетних фондів Ярмолинецьким районним споживчим товариством за 2019 р. 2 с.

23. Звіт про фінансові результати та платежі до бюджету і позабюджетних фондів Ярмолинецьким районним споживчим товариством за 2020 р. 2 с.

24. Звіт про фінансові результати та платежі до бюджету і позабюджетних фондів Ярмолинецьким районним споживчим товариством за 2021 р. 2 с.

25. Звіт про фінансові результати та платежі до бюджету і позабюджетних фондів Ярмолинецьким районним споживчим товариством за 2022 р. 2 с.

26. Звіт про фінансові результати Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018 р. 2 с.

27. Звіт про фінансові результати Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2019 р. 2 с.

28. Звіт про фінансові результати Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2020 р. 2 с.

29. Звіт про фінансові результати Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2021 р. 2 с.

30. Звіт про фінансові результати Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2022 р. 2 с.

31. Малій О. Г. Формування політики підприємства щодо залучення кредитних ресурсів. *Нотатки сучасної науки*. 2023. № 4. С. 12-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/notmodsc_2023_4_11

32. Марусяк Н. Л. Фінансові відносини підприємств та їх організація в сучасному динамічному середовищі. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 45. С. 242-246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2020_45_40.

33. Марусяк Н. Л. Фінансові відносини підприємств та їх організація в сучасному динамічному середовищі. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 45. С. 242-246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2020_45_40

34. Онисько С. М. Фінанси підприємства: навчальний підручник. Львів. В-во ПП «Магнолія 2006», 2012. 368 с

35. Опарін В.М. Фінанси: загальна теорія Київ. Вид-во КНЕУ, 2002. 240 с.

36. Офіційний сайт Ярмолинецького РайСТ. URL: <http://oss.km.ua/index.php/uk/yarmolynetske-rajst.html>

37. Пономаренко В.С. Стратегічне управління підприємством. Харків. Основа, 2006. 620 с

38. Примітки до річної фінансової звітності Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2018 р. 11 с.

39. Примітки до річної фінансової звітності Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2019 р. 11 с.

40. Примітки до річної фінансової звітності Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2020 р. 11 с.

41. Примітки до річної фінансової звітності Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2021 р. 11 с.

42. Примітки до річної фінансової звітності Ярмолинецького районного споживчого товариства за 2022 р. 11 с.

43. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. 4-те вид. Київ. Центр навчальної літератури. 2006 р. С. 21-27 URL: <http://librarium.freehostia.com/econ/finansi/11/finansi-romanenko.html>

44. Синчак В. П. Податкове регулювання розвитку малого підприємництва в Україні. Університетські наукові записки. 2014. С. 257-268

45. Філіна Е. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2007. 320 с.

46. Філіна Е. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2007. 320 с.

47. Фінанси підприємств: навч. посіб. / за заг. ред. проф. Л. О. Коваленко. Ніжин. Орхідея. 2016. 393 с.

48. Фінанси: підручник / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. Київ. Знання. 2008. 611 с.

49. Черничко Т.В. Фінансові відносини в системі економічних відносин. Бізнес-Інформ. 2014. № 5. С. 342–346.

50. Черничко Т.В. Фінансові та кредитні відносини в системі економічних відносин. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.11. С. 263–267.

51. Чмерук Г.Г, Стороженко О.О. Сутність та визначення фінансових відносин суб'єктів господарювання. *Економіка та підприємництво*. 2018 р. № 5

(104). С. 91-99 URL:
http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2018/5_2018/15.pdf

52. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ. ЦУЛ, 2016. 368 с.

53. Шульга О. А. Напрями удосконалення організації фінансового планування діяльності підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2023. Вип. 26. С. 58-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pidinno_2023_26_11

54. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ. Знання, 2012. 341 с.

55. Яцюта А. В. Удосконалення фінансових відносин у підприємствах місцевого господарства. *Фінанси, облік і аудит*. 2013. Вип. 1. С. 211-218. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2013_1_27

56. Iryna V Shkodina, Oleksandr O Zelenko Sustainable Finance as a Factor in the Transformation of Financial Relations. Business Inform. Kharkiv National Pedagogical University 2023

57. Oksana Roik FINANCIAL INSTRUMENTS TO SUPPORT THE ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF WAR IN UKRAINE. Lviv Polytechnic National University 2023, Herald UNU International Economic Relations And World Economy

Виконав: здобувач вищої освіти
 магістерського рівня за
 спеціальністю 072 Фінанси,
 банківська справа та страхування
 денної форми навчання
 « » _____ 2024 р.

 Підпис

Очкур Артем
 Ім'я, прізвище

Науковий керівник:
 д.е.н, професор,
 « » _____ 2024 р.

 Підпис

Віктор СИНЧАК
 Ім'я, прізвище

Робота допущена до захисту:
 Завідувачка кафедри
 к.е.н, доцентка,
 « » _____ 2024 р.

 підпис

Алла КРУШИНСЬКА
 Ім'я, прізвище

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1.1

Дефініція поняття «фінансові відносини підприємства»

	Автор	Визначення поняття
1.	Т.В. Черничко [49, с. 264]	Частина грошових відносин, яка пов'язана з формуванням та використанням грошових фондів задля забезпечення розширеного відтворення, задоволення потреб суб'єктів господарювання та населення, здійснення економічних, соціальних, політичних та інших функцій сучасної держави
2.	В.М. Опарін [35, с. 40]	Фінансові відносини визначає як відносини, які, «відображаючи рух вартості від одного суб'єкта до іншого, характеризують обмінні, розподільні і перерозподільні процеси і проявляються у грошових потоках»
3.	С.І. Юрій [4, с. 17].	Виділяє три характерні риси фінансових відносин: 1. фінансові відносини є розподільчими відносинами, що виникають на стадії розподілу та безпосередньо пов'язані з розподілом і перерозподілом ВВП; 2. фінансові відносини є грошовими відносинами, носієм яких є гроші; 3. кінцевою метою є формування й використання фондів усіх суб'єктів для задоволення економічних інтересів членів суспільства.
4.	О.С. Бондаренко [2, с. 63].	Частина економічних відносин, яка пов'язана з формуванням та використанням фінансових ресурсів з метою: здійснення економічних, соціальних, політичних та інших функцій сучасної держави; забезпечення розширеного відтворення на макро- та мікроекономічному рівнях; участі у відносинах обміну для задоволення потреб господарських суб'єктів та населення.
5.	Чмерук Г.Г. [51, с. 95].	Грошові відносини, які виникають між суб'єктами економіки (юридичними та фізичними особами, які є носіями прав і обов'язків) у процесі формування, розподілу і використання фондів грошових коштів та взаєморозрахунків.

Примітка: систематизовано автором.

Додаток Б
Таблиця 1.2.

Класифікація фінансових відносин підприємств

	Назва	Класифікація
1.	Зовнішні фінансові відносини:	- Залучення кредитів та позик. - Емісія корпоративних облігацій та акцій. - Співпраця з банками та іншими фінансовими установами.
2.	Внутрішні фінансові відносини:	- Управління оборотним та основним капіталом. - Розподіл прибутку та дивідендів між власниками.
3.	Інвестиційні фінансові відносини:	- Планування та реалізація інвестиційних проектів. - Управління портфелем цінних паперів та активів.
4.	Податкові фінансові відносини:	- Використання податкових вигід та оптимізація податкових зобов'язань.
5.	Міжнародні фінансові відносини:	- Валютні операції та ризики. - Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями.

Примітка: систематизовано автором на основі [54, с. 128-131].

